

SPRAWOZDANIE WYDZIAŁU

TOWARZYSTWA DLA POPIERANIA NAUKI POLSKIEJ

za rok 1903

(od 1. stycznia do 31. grudnia r. 1903).

LWÓW.

Nakładem Towarzystwa.

Z drukarni Wł. Łozińskiego, pod zarządem J. Niedopada.

1904.

P. T. Członków czynnych założycieli, uiszczających wkładki ratami, jakoteż Członków czynnych zwyczajnych i wspierających zwyczajnych upraszamy o rychłe odnowienie wkładek (Adres: Lwów, archiwum Bernardyńskie).

x-64251
28917 II

Treść

I. Sprawozdanie Wydziału.

1. Ruch członków. Stan funduszków Towarzystwa. Kronika za rok 1903. Ruch członków. Znaczniejszy ubytek członków dawniejszych i przewyższający go przyrost członków nowych we wszystkich kategoriach. Członkowie zmarli. Podziękowanie osobom, które jednały członków. Dochody w funduszu obrotowym, znacznie wyższe niż w latach poprzednich i wydatki tego funduszu. Przyrost w funduszu zakładowym i stan jego z końcem roku. Datki, naddatki i subwencye . . . str. 1
2. Wydawnictwa Towarzystwa i zasiłki na cele naukowe. Wydawnictwa ogłoszone drukiem: Dra P. Dąbkowskiego *O utwierdzeniu umów w prawie polskiem*; prof. Wł. Abrahama *Powstanie organizacji kościoła łacińskiego na Rusi* t. I. Zasiłek na wydawnictwo dzieła X Prof. F. Gabryły *Metafizyka ogólna*. Program wydawnictw na rok 1904. Spodziewana kontynuacja prac prof. Abrahama i Dembińskiego Monografie przeznaczone do *Archivum naukowego*. Wydawnictwo nieogłoszonych dzieł poetyckich Wacława Potockiego przez prof. A. Brücknera. Podwyższenie normy honoraryów w *Archivum naukowem* i ustalenie normy jego ceny księgarskiej. Stosunki z innymi instytucjami naukowymi. . . str. 5
3. Sprawa zakładania Bibliotek publicznych w ważniejszych miastach prowincjonalnych. Znaczenie sprawy. Środki urzeczywistnienia myśli. Dotychczasowa akcja. Pozyskane czasopisma i zgromadzone zasoby w książkach i innych przedmiotach bibliotecznych. Podziękowanie ofiarodawcom. Stanowisko Rad miejskich interesowanych miast. Apel do członków o nadsyłanie darów w książkach . . . str. 9

II. Sprawozdanie kasowe . . . str. 14

III. Skład Wydziału Towarzystwa . . . str. 19

IV. Instytucje i osoby, które poparły cele Towarzystwa znaczniejszymi datkami . . . str. 20

V. Poczet członków Towarzystwa . . . str. 20

VI. Wyciąg ze statutów Towarzystwa . . . str. 35

VII. Wskazówki co do otrzymywania premij przez członków Towarzystwa . . . str. 36

VIII. Wydawnictwa Towarzystwa . . . str. 38

IX. Dodatek: W sprawie założenia bibliotek publicznych w ważniejszych miastach prowincjonalnych . . . str. I.

I. Sprawozdanie Wydziału.

I.

Ruch członków. Stan funduszy Towarzystwa. Kronika za rok 1903.

Ruch członków. Znaczniejszy ubytek członków dawniejszych i przewyższający go przyrost członków nowych we wszystkich kategoriach. Członkowie zmarli. Podziękowanie osobom, które jednały członków. Dochody w funduszu obrotowym, znacznie wyższe niż w latach poprzednich, i wydatki tego funduszu. Przyrost w funduszu zakładowym i stan jego z końcem roku. Datki, naddatki i subwencye.

Poprzedni rok sprawozdawczy (1902) zamknęliśmy wykazem członków, dochodzącym do cyfry 1015. W roku bieżącym (1903) przedstawia się ruch członków w sposób następujący: Członków czynnych założycieli (z jednorazową wkładką 200 kor.) liczyliśmy z końcem r. 1902: 128; w r. 1903 ubyło ich, przez zaprzestanie wpłaty dalszych rat częściowych (skutkiem śmierci) 2; przybyło nowych 17; jest ich zatem obecnie 143. Członków wspierających dożywotnich (z jednorazową wkładką 50 kor.) było przy końcu r. 1902: 54; w r. 1903 ubył jeden (przez śmierć), przybyło nowych 10; razem jest ich tedy 63. Członków czynnych zwyczajnych (z roczną wkładką 8 kor.) liczyliśmy pod koniec r. 1902: 429; w r. 1903 ubyło ich 97, przybyło nowych 112; jest ich zatem obecnie 444. Członków wspierających zwyczajnych (z roczną wkładką 1 kor.) wykazaliśmy pod koniec r. 1902: 404; w r. 1903 ubyło ich 137, przybyło nowych 233, ogółem liczymy ich zatem teraz 500. Z ogólnej sumy członków 1015, wykazanych przy końcu roku 1902, ubyło tedy w r. 1903: 237, przybyło nowych 372; łączna ilość członków, którą zamykamy niniejsze nasze sprawozdanie, wynosi zatem 1150.

Już w sprawozdaniu poprzednim zwróciliśmy uwagę na zmienny fakt, że dość znaczna ilość członków, chwilowo do Towarzystwa należących, nie daje nam poparcia stałego, i po krótkim stosunkowo czasie przestaje nadal zajmować się jego sprawami. Do tego spostrzeżenia nawiązaliśmy też uwagi zasadnicze

o trudnościach, jakie stąd dla Towarzystwa wypływają, czy to w zakresie programu na dalszą metę i szersze rozmiary, czy też w rozszerzeniu zakresu jego działalności. Te same myśli cisną się nam także obecnie pod pióro; cyfra 237 członków, których na ogół straciliśmy, jest bądź co bądź bardzo pokazną, i nasuwa temat do poważnych refleksyj. Jakkolwiek bądź jednak, zdołaliśmy ten ubytek powetować sowiec, przez pozyskanie nowych członków w ogólnej liczbie 372, która tamtą znacznie przewyższyła; dodać trzeba, że przyrost nie odnosi się do jednej tylko lub kilku grup członków, ale do wszystkich bez wyjątku, i staje się przez to miernikiem prawidłowości rozwoju Towarzystwa w obrębie wszystkich jego składników organicznych; ogólna zaś ilość członków, jaką inne towarzystwa, służące celom nauki, nigdy dotąd u nas wykazać się nie zdołały, dosięgająca już prawie dwunastu setek, jest miarą żywotności naszej instytucji i wzrastającego zainteresowania się jej losami ze strony społeczeństwa.

W szeregu tych, którzy ubyli, liczny niestety jest poczet takich, których nam śmierć zabrała. I nie tylko nam, ale i społeczeństwu, którego byli użytecznymi, nieraz najwybitniej zasłużonymi członkami. Wymieniamy na czele X. Adama Sapiechę, męża wielkiego serca i wielkiego ducha, obywatela w najlepszym tego wyrazu znaczeniu, którego wielkie, niespożyte zasługi w tej krótkiej wzmiance pośmiertnej nie dadzą się nawet streścić, a których najlepszą miarą jest powszechny i głęboki żal w narodzie po jego stracie. Wymieniamy dra Jana Karłowicza, jednego z najznamienitszych naszych uczonych, którego zasług, zarówno na polu ludoznawstwa jako też lingwistyki polskiej, dosyć ocenić nie można; obok niego zapisujemy stratę innego pracownika nauki, dra Wojciecha Urbańskiego, niegdyś profesora fizyki w tutejszym uniwersytecie i byłego dyrektora Biblioteki uniwersyteckiej. Ogólny żal wzbudziła też śmierć Antoniego Pietkiewicza (Adama Pługa), tyle zasłużonego publicysty i literata; przedwcześnie, z wielkim żalem wszystkich, którzy mieli możność poznać bliżej wielkie jego zalety umysłu i serca, zgasł też dr. Józef Czermak, zasłużony tłumacz *Fausta* i autor innych utworów poetyckich. Bolesnie odczuliśmy też zgon kilku mężów, w dziejach pracy pedagogicznej ostatniej doby w naszym kraju najlepiej zapisanych, Ludwika Dziedzickiego, kraj. inspektora szkolnego, zarazem jednego z wybitniejszych u nas pracowników na polu geografii, Stanisława Librowskiego, dyrektora gimnazjum w Brodach i Hipolita Pietraszkiewicza, kierownika szkoły im. Piramowicza we Lwowie. Z szczerem żalem żegnano też zmarłego przedwcześnie dra Wł. Margasza, adwokata krajowego we Lwowie. Cześć pamięci wszystkich.

Co do członków nowo wpisanych, niemałą zasługę około podniesienia ich cyfry zjednali sobie liczni przyjaciele naszej instytucji, którzy pozyskiwali nam nowych zwolenników w gronie swoich znajomych, nieraz po kilkudziesięciu, i w ten sposób do poparcia naszych celów wydatnie się przyczynili, a w szczególności WW. PP. Cz. Dobrowolski, B. Grużewski,

M. Handelsmann, A. Jackowski, St. Kiewlicz, St. Van der Noot Kijeński, staroscina H. Kruszyńska, J. Leopold, K. Lutostański, Z. Nehrebecki, F. Nowicka, Fr. Nowicki, St. Osiecki, J. Osmołowski, Fr. Sanderski, A. Staniszewski, E. W., F. Węclewska, St. Wiewiórowski, J. Wojniłowicz i Z. Zywult. Za trud i pracę w tym kierunku podjętą za tyle życzliwe, poczuciem obywatelskiem owiane poparcie naszych usiłowań, składamy Im uprzejme i najserdeczniejsze podziękowanie. Zarazem zwracamy się do wszystkich, których obecnie liczymy w gronie naszych członków, przedstawiając usilną prośbę: najpierw, ażeby sami nie skąpili nam dalszego poparcia, a następnie, ażeby pośród osób, z którymi zostają w bliższych stosunkach, jednali nam nowych członków. Gdyby w tym sposobie znaczniejsza ilość osób, zechciała nam udzielić swojego poparcia, moglibyśmy dojść do wyników wprost niespodziewanych, przystąpić do spełnienia niejednego zadania, którego dzisiaj jeszcze jać się nie możemy; poparcie to jest dla nas tem pożądańsze, że w ostatnich czasach rozszerzyliśmy zakres naszej działalności i że urzeczywistnienie nowo wytkniętych celów wymagać będzie znaczniejszych wkładów materyalnych. Środków i sposobów do udzielania nam poparcia znaleźć można oczywiście wiele; żeby tu wspomnieć o jednym jeszcze, który ze względu na piękną i szlachetną myśl zasługuje na szczególne zaznaczenie, podnosimy, że w roku ubiegłym grono profesorów szkoły rolniczej w Czernichowie, pragnąc uczcić 25-letni jubileusz swojego dyrektora, dra Ludwika Birkenmajera, złożyło między sobą sumę 200 koron i przesłało ją naszemu Towarzystwu, przeznaczając ją na wpisanie dra Birkenmajera w poczet jego członków czynnych założycieli.

Odpowiednio do wzrastającej liczby członków tudzież zwiększającego się statecznie kapitału zakładowego przedstawia się także ogólny stan naszych funduszy oraz obrót kasowy w r. 1903. Obrót ten wynosił 12647 k. 31 h. Z tego na wkładki członków czynnych założycieli (po 200 kor.) i wspierających dożywotnich (po 50 kor.), idących na rzecz funduszu zakładowego, przypadła suma 5720 kor.; przychód w funduszu obrotowym wynosił tedy 6927 kor. 31 h. W r. 1901 fundusz obrotowy dosięgnął zaledwie cyfry 2952 kor., w r. 1902: 5136 kor. Samo zestawienie tych cyfr przekonywa o statecznym i stosunkowo znacznym wzroście naszych dochodów w owym funduszu. To też w roku sprawozdawczym, prócz stosunkowo dość znacznego wydatku na koszt zarządu i druki administracyjne (te ostatnie spowodowane głównie nowo rozpoczętą akcją w sprawie zakładania bibliotek prowincjonalnych), w łącznej kwocie 1144 kor. 62 h., mogliśmy nie tylko pokryć w przeważnej części kosztu bieżących wydawnictw Towarzystwa, nie tylko udzielić subwencji na jedno z wydawnictw naukowych, w obcym nakładzie ogłoszonych, ale zarazem wyrównać zaległości z roku ubiegłego, a w szczególności uiścić dług w drukarni w wysokości 1000 kor., jako też wnieść do funduszu zakładowego zaległy za rok 1902 dziesiąty procent kapitału obro-

towego 513 kor. 66 h.; i jeszcze zamknęliśmy rachunki pozostałością kasową kilkudziesięciu koron na rok następny. Na cele ściśle i wyłącznie naukowe (druk i papier, honorarya autorskie, subwencje wydawnictw) wydaliśmy w r. 1903: 4558 kor. 85 h., zatem bez mała dwa razy tyle, ile w pierwszym roku naszego istnienia mieliśmy ogólnego dochodu w funduszu obrotowym.

Dochody funduszu zakładowego, prócz wspomnianej już sumy 5720 kor., zebranej z wkładek członków czynnych założycieli i wspierających dożywotnich, wykazują ponadto pozycyą 1155 kor. 2 h., przydzieloną z funduszu obrotowego za lata 1902 i 1903; dosięgły zatem razem wysokości 6875 k. 2 h., do czego jeśli dodamy zysk na różnicy kursu przy zakupie papierów wartościowych, w wysokości 100 kor. 20 h., otrzymamy łączną sumę 6975 kor. 22 h., o którą w roku sprawozdawczym powiększył się fundusz zakładowy. Razem z wykazanim przy końcu r. 1902 stanem tego funduszu 23363 k. 5 h. uzyskujemy cyfrę 30338 k. 27 h., przedstawiającą stan funduszu zakładowego z końcem r. 1903. Ten wynik finansowy po upływie niespełna trzech lat istnienia Towarzystwa, można, jak na stosunki nasze, jako też na charakter wpływów kasowych, nazwać nie tylko zadowalniającym, ale wprost świetnym. Daje on już bądź co bądź trwałe i pewne oparcie materialne naszemu Towarzystwu i pozwala z otuchą spoglądać w przyszłość.

Jak przedtem, tak i teraz dochody nasze płynęły prawie wyłącznie z wkładek członków; z datków i naddatków przy tej sposobności składanych, zwłaszcza przy zmianie obcych pieniędzy, jakie nam nadsyłało, zebrała się dość pokaźna suma 405 kor. 84 h. Wszystkim tedy łaskawym ofiarodawcom, którzy się na tę sumę złożyli, składamy najuprzejmniejsze podziękowanie, w szczególności zaś p. mecenasowi dr. J. Dobrowolskiemu w Dolinie, który przystąpiwszy w tym roku jako członek czynny zwyczajny, uiszczył zarówno za ten rok jako też i wszystkie lata ubiegłe wkładkę podwyższoną po 25 kor. (zam. po 8 kor.). t. z. wniósł do kasy tytułem naddatku kwotę 51 kor.

Z subwencyj od instytucyj i władz otrzymaliśmy w tym roku zasiłek od Wysokiego Ministerstwa Wyznań i Oświaty w wysokości 1200 kor. Za to wydatne poparcie naszych celów wyrażamy tej Wysokiej Władzy najżywsze podziękowanie, a dołączamy doń zarazem wyrazy najszczerzej wdzięczności dla JWPana dra Ludwika Ćwiklińskiego, naczelnika sekcji w temże Ministerstwie, za życzliwe i skuteczne orędownictwo w tej sprawie. Prócz tego wnieśliśmy podanie do Wys. Sejmu krajowego i Prześw. Reprezentacyi m. Lwowa o udzielenie podobnych zasiłków. Obie te władze przyznały nam po 500 kor. subwencyi; ponieważ jednak odnośne rezolucye otrzymaliśmy dopiero w ciągu r. 1904, przeto sumy powyższe nie mogły być uwzględnione w dochodzie kasowym roku sprawozdawczego (1903). Korzystamy jednak ze sposobności, ażeby już na tem miejscu wyrazić obu tym Władzom najserdeczniejsze podziękowanie za udzielone nam życzliwie poparcie.

Zamykając kronikę za rok ubiegły, poczuwamy się do miłego obowiązku wyrazić ponadto żywe podziękowanie Wszystkim, którzy w jakikolwiek inny sposób do poparcia naszych usiłowań się przyczynili, w szczególności Sz. Redakcyom pism codziennych za życzliwą nieraz ocenę naszej pracy i za chętne ogłaszanie komunikatów Wydziału, tudzież WP. L. Konopackiemu za przesłane nam łaskawie dla członków Towarzystwa trzy swoje nowsze prace w znaczniejszej ilości egzemplarzy¹⁾.

II.

Wydawnictwa Towarzystwa i zasilki na cele naukowe.

Wydawnictwa ogłoszone drukiem: dra P. Dąbkowskiego *O utwierdzeniu umów w prawie polskiem*; prof. Wł. Abrahama *Powstanie organizacyi kościoła łacińskiego na Rusi* t. I. Zasiłek na wydawnictwo dzieła X. Prof. F. Gabryla *Metafizyka ogólna*. Program wydawnictw na rok 1904. Spodziewana kontynuacja prac prof. Abrahama i Dembińskiego. Monografie przeznaczone do *Archivum naukowego*. Wydawnictwo nieogłoszonych dzieł poetyckich Wacława Potockiego przez prof. A. Brücknera. Podwyższenie normy honoraryów w *Archivum naukowem* i ustalenie normy jego ceny księgarskiej. Stosunki z innemi instytucjami naukowemi.

W ciągu roku ubiegłego ogłosiliśmy oba wydawnictwa, zapowiedziane przez nas w poprzednim sprawozdaniu, a w szczególności rozprawę dra Przemysława Dąbkowskiego: *O utwierdzeniu umów pod grozą łajania w prawie polskiem średniowiecznem* (str. 76), jako pierwszy zeszyt pierwszego działu *Archivum naukowego* (nauki humanistyczne), tudzież pierwszy tom dzieła prof. Władysława Abrahama: *Powstanie organizacyi kościoła łacińskiego na Rusi* (str. 418) jako osobną publikacyą. Ocenę i streszczenie tych prac podaliśmy już w sprawozdaniu poprzednim, tutaj więc ograniczamy się do prostego stwierdzenia, iż pojawiły się na widok publiczny.

Prócz tego znaleźliśmy się po raz pierwszy w możności udzielenia zasiłku na wydawnictwo naukowe, w obcym nakładzie ogłoszone. Zasiłek ten, w wysokości 400 kor., na zasadzie referatu członka Wydziału dra J. Korzeniowskiego, otrzymało dzieło X. dra Franciszka Gabryla, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego p. t. *Metafizyka ogólna czyli nauka o bycie* (Kraków, 1903, 8° więk. str. 523). Autor podzielił swą książkę na cztery główne działy, poprzedzone wstępem obszernym, w którym zastanawia się nad rozwiązaniem ogólnych zagadnień, odnoszących się do metafizyki jako umiejętności, nad jej nazwą, przedmiotem i podziałem,

¹⁾ Na dobre, nowe, 10 ex.; Sen i jawa, 40 ex.; Adam i Ewa, powieść, 50 ex. Publikacje te członkowie mogą odbierać, o ile starczy zapas, w Sekretaryacie Towarzystwa.

oraz metodą metafizycznych badań. Znalazło tu miejsce również sumaryczne streszczenie dziejów metafizyki jako nauki. Część pierwsza zatytułowana »o bycie w ogólności i jego podziale« zajmuje się naprzód określeniem pojęcia i znaczenia bytu, następnie definicyą pojęcia istoty rzeczy i istnienia oraz różnicami, zachodzącymi między temi pojęciami, dalej bytem potencjalnym i bytem aktualnym, a w następstwie tego pojęciem możliwości. Wykład o ogólnych własnościach bytu wypełnia drugą część dzieła; rozbiera tu autor pojęcia przeciwstawne jedności i wielości, tożsamości (podobieństwa i równości) oraz różności, prawdy i fałszu, dobra i zła, piękna, oraz rozmaitych stopni i podziałów bytowania (absolutu i bytu względnego, konieczności, skończoności i zmienności bytu). W trzeciej części »o najwyższych rodzajach bytu czyli o kategoriach« znajdujemy naprzód objaśnienie pojęcia kategorii u Arystotelesa oraz krótki rys dziejów nauki o nich, wreszcie roztrząsanie krytyczne nad pojęciem substancji, przypadłości (*accidens*), ilości i jakości, czasu i przestrzeni. Przyczyny bytu i wiążące się z tem zagadnienia są przedmiotem badań autora w czwartym dziale jego książki. Przechodzi on tu kwestye formalnej i materalnej przyczyny, sprawczych przyczyn, zasady racji i prawa przyczynowości, rozszerza się wreszcie nad celem i zasadą celowości oraz krytyką poglądu teleologicznego. Dzieło X. Gabryła nie jest wprawdzie odrębnym systemem filozoficznym, ale podaje wykład ogólny, oparty na wielostronnej literaturze i jest bardzo pożądanym dla ogólnego poinformowania się w przedmiocie i zakresie badań metafizycznych. Dzieło to, nadesłane przez autora w 50 egzemplarzach do rozporządzenia Wydziału, otrzymać mogą członkowie naszego Towarzystwa tytułem premii, o ile starczy zapas.

Co do programu naszych wydawnictw na rok 1904, wyrażamy przede wszystkim nadzieję, iż praca prof. Wł. Abraham a nad wykończeniem drugiego tomu jego *Organizacji kościoła łacińskiego na Rusi* postąpi do tyła, że druk jej w ciągu tego roku, jeśli nie zostanie ukończony, to przynajmniej będzie mógł być rozpoczęty. Również mamy nadzieję, że w czasie tym będziemy mogli przystąpić do rozpoczęcia druku drugiego tomu publikacji prof. Br. Dembińskiego *Źródła do dziejów drugiego i trzeciego rozbioru Polski*. Nadto zapowiedzianych mamy kilka monografij szczegółowych do pomieszczenia w obu działach *Archiwum naukowego*.

Prócz tego zaś, uchwaliliśmy wdrożyć pracę przygotowawczą nad wydawnictwem nieogłoszonych dotąd dzieł poetyckich Wacława Potockiego, w szczególności jego *Ogrodu fraszek*, którego podjął się prof. Aleksander Brückner z Berlina. Wiek siedemnasty, jego życie literackie i umysłowe, nie mówiąc o politycznem i ekonomicznem, osądzono u nas jako nieproduktywny, wsteczny, barbarzyński. Wyrok był bardzo ostry, w części ze względu na cień, jaki na ten okres rzucały czasy saskie, a powtórę dla tego, że wyrok ten zapadł niemal zaocznie, bez zbada-

nia dokumentów odwodowych, chociaż, jak się później okazało, wiek ten posiada ich wielką liczbę. Dokumentów takich, świadczących na korzyść literatury i umysłowości jeszcze nawet drugiej połowy XVII w., wydobyto w XIX stuleciu znaczny poczet: pamiętniki Paska, erotyki Morsztyna, *Wojnę Chocińską* Potockiego i t. d. Ale na tem nie koniec: właśnie w nieogłoszonej dotąd jeszcze puściźnie literackiej W. Potockiego najobfitszy istnieje materiał dla zrehabilitowania całej epoki. Po dokładnem jej rozpatrzeniu okazało się bowiem, że Potocki »jest najszlachetniejszym, najlepszym, najzupełniejszym przedstawicielem sarmatyzmu, t. j. swojskości — ale bez jej (saskiej) anarchii umysłowej, moralnej i politycznej, bez jej zacofania, skostnienia i zwyrodnienia saskiego«. »Zaden z dawnych pisarzy, od Reja i Kochanowskiego, Orzechowskiego i Skargi począwszy, a skończywszy na Naruszewiczu i Krasińskim, Trembeckim i Nimcewiczu, nie wyraził w swoich dziełach tak znakomicie i wszechstronnie typu polskości, jak właśnie Potocki«. Dziwny zbieg okoliczności sprawił, że najznamiensze i najciekawsze dzieła Potockiego dotąd światła dziennego nie ujrzały, że drukowano z całej jego olbrzymiej produkcyi literackiej, za życia i po śmierci (w w. XVIII), najmniej ciekawe okazy. Krzywdę tę i niesprawiedliwość naprawił wiek XIX. tylko częściowo, niedostatecznie; czego on nie dokonał, należy teraz powetować.

»W ciągu moich wędrówek po rozmaitych bibliotekach — wyraża się prof. Brückner gdzieindziej — napotykałem najróżnorodniejsze rękopisy historycznej i literackiej treści, ale ani jeden z nich nie okazał się tak godnym przedruku, jak *Ogród fraszek* Potockiego«. Znaczne rozmiary rękopisu nie pozwalały dawniej myśleć o całkowitem jego wydaniu: wobec oświadczonej gotowości naszego Towarzystwa do podjęcia tej publikacyi, która w wydawanej przez Akademię Umiejętności *Bibliotece pisarzy polskich* zarówno dla jej formatu jako też rozmiarów wydawnictwa pojawiłby się nie mogła, postanowił wydawca przystąpić obecnie do wykonania dawno żywionego zamiaru. Częstki i próby z *Ogrodu* pojawiały się nieraz, już od *Jovialitates* 1747 r. nienajlepszej sławy, ale całość dziś dopiero na ogłoszenie liczyć może Wydawnictwo to przynieść może dla dziejów naszego dawnego piśmienictwa korzyść bardzo wielką. Jeżeli mógł Pasek, fantasta, zmyślnik niepospolity, do tyła zainteresować publiczność, że kilkunastu wydań jego fabuły się doczekały, o ileż więcej zasługuje *Ogród* na ogłoszenie. Szlachcic weredyk. oświecony, zamożny, składa w tej księdze niby spowiedź codziennego życia, co widział i słyszał i czytał, u sąsiadów braci; żartuje, szydzi, uczy, przestrzega; i kaznodzieja i akademik habiński, wytyka uchybienia, nałogi, uprzedzenia, opowiada coraz nowe trafunki ziemiańskiego żywota; z pola i lasu, domu i kościoła, sądu i obozu; powtarza rubaszne dowcipy, żarty, anegdoty, nie pytając o ich pochodzenie; mało kiedy, mało komu schlebia, tem bardziej gani, strofuje. Każdy wiersz Polską pachnie. Bliższe szczegóły o tym zbiorze podaje

praca prof. Brücknera w *Rozpr. Akad. Umiej. Wydz. filol.* XXIX, 1899 str. 214—264.

Celem przygotowania wydawnictwa musi być przedewszystkiem skopiowany bardzo obszerny rękopis *Ogrodu*, a następnie porównany z kilku innymi rękopisami, które zawierają niektóre jego uzupełnienia. Na koszt tych prac przygotowawczych uchwalił Wydział kredyt do wysokości 500 kor.

Z innych spraw, dotyczących naszych wydawnictw, podnosimy tu jeszcze następujące trzy, więcej administracyjnej natury.

Przedewszystkiem uchwaliśmy podwyższyć normę honoraryów autorskich za monografie, ogłaszane w *Archiwum naukowem*. Honorarium to wynosić będzie odąd po 80 kor. za arkusz druku, z zastrzeżeniem, że w każdej monografii honorowanych będzie conajwięcej pięć arkuszy.

Następnie ustaliliśmy normę ceny księgarskiej wydawnictw, ogłaszanych w *Archiwum naukowem*. Cena ta za prace do trzech arkuszy druku wynosić będzie 1 kor., do 6 ark. druku 2 kor. i t. d. w stosunku po 1 kor. za każde trzy w całości lub części wydrukowane arkusze. Norma ta nie będzie jednak stosowaną do tych rozpraw, których druk pociągnie za sobą kosztu nadzwyczajne, n. p. gdzie się okaże potrzeba użycia druku matematycznego, albo uzupełnienia tekstu ilustracyami i t. p.; tutaj cena księgarska, odpowiednio do nadzwyczajnych kosztów, będzie stosownie podwyższoną.

Wreszcie uchwaliśmy też wszystkim Bibliotekom polskim, jako też instytutcyom, biblioteki takie utrzymującym; udzielać bezpłatnie wszystkich naszych publikacyj. W wykonaniu tej uchwały przesłaliśmy dotychczasowe nasze wydawnictwa Bibliotekom: hr. Tarnowskich w Dzikowie, hr. Działyńskich w Kórniku, Akademii Umiejętności, XX Cartoryskich i Jagiellońskiej w Krakowie, hr. Baworowskich, hr. Dzieduszyckich (Poturzyckiej), im. Ossolińskich, Pawlikowskich i Uniwersyteckiej we Lwowie, Stacyi naukowej polskiej w Paryżu, Raczyńskich i Towarzystwa przyjaciół nauk w Poznaniu, Muzeum narodowemu polskiemu w Rapperswylu, XX. Sanguszków w Sławucie, hr. Branickich w Sucheju, Towarzystwa naukowego w Toruniu, hr. Krasieńskich i hr. Zamoyskich w Warszawie i hr. Branickich w Wilanowie ¹⁾.

¹⁾ Niektóre z tych bibliotek, wzgl. ich właściciele należą zresztą do naszego Towarzystwa jako członkowie (por. spis) i z tego tytułu mają prawo, w granicach statutem określonych, bezpłatnego otrzymywania naszych publikacyj.

III.

Sprawa zakładania Bibliotek publicznych w ważniejszych miastach prowincjonalnych.

Znaczenie sprawy. Środki urzeczywistnienia myśli. Dotychczasowa akcja. Pozyskane czasopisma i zgromadzone zasoby w książkach i innych przedmiotach bibliotecznych. Podziękowanie ofiarodawcom. Stanowisko Rad miejskich interesowanych miast. Apel do członków o nadsyłanie darów w książkach.

Poza wydawnictwo i subwencyonowanie dzieł naukowych, jedyne kierunki naszej działalności, na jakie dotąd stać nas było, posunęliśmy w ubiegłym roku działalność tę o znaczny krok naprzód, podjąwszy myśl wdrożenia akcji celem zakładania bibliotek publicznych w większych miastach prowincjonalnych.

Biblioteki takie istnieją u nas dotąd tylko w obu stołecznych miastach Galicyi (Lwów, Kraków) i spełniają tu w wydatnej mierze swoje zadania cywilizacyjne i naukowe. W miastach prowincjonalnych, nawet największych, że tu wymienimy dla przykładu Tarnów, Rzeszów, Przemyśl, Tarnopol, Stanisławów, Kołomyję, o 30 i 40 tysiącach mieszkańców, nie ma publicznych księgozbiorów o poważniejszym zakroju. A jednak zbiory takie stanowią istotną potrzebę umysłowego życia i rozwoju owych miejscowości; pośrednio biorąc, są one w wysokim stopniu pożądane do dalszego, cywilizacyjnego postępu całego naszego społeczeństwa. Pomijając już względ. iż korzystanie z bibliotek publicznych wskazane jest nieraz wymogami życia praktycznego, stwierdzić należy, iż biblioteki takie są warunkiem utrzymania i rozwoju naukowości w danym miejscu i co ważniejsze, warunkiem podniesienia poziomu umysłowego całych szerokich kół inteligencji, jaka się w miejscowościach tych gromadzi. Na ogół biorąc, są biblioteki publiczne źródłem i ogniskiem, a zarazem rozsładnikiem kultury i cywilizacji. To też zagranicą, w trafnem zrozumieniu doniosłości tej sprawy, biblioteki publiczne utrzymywane są nie tylko w stolicach państw i krajów, ale także w pomniejszych miastach departamentowych, kantonalnych, obwodowych i t. p.; u nas pod tym względem wszystko niemal jeszcze pozostaje do zrobienia.

W uznaniu tej potrzeby Towarzystwo nasze podjęło myśl stopniowego urządzania i zakładania bibliotek prowincjonalnych w naszym kraju. Urzeczywistnienie tej myśli wymagać będzie przy samem założeniu znaczniejszych wkładów materialnych, a w następstwie mniejszej wprawdzie, ale stałej dotacji pieniężnej. Do poniesienia tych kosztów przyczyni się Towarzystwo swoimi funduszami w miarę możliwości, licząc na to, że przynajmniej w chwili urzeczywistnienia tej myśli znajdzie też materialne poparcie swoich usiłowań zarówno ze strony kraju, jako też zwłaszcza interesowanych miast, wreszcie może także szerszych kół społeczeństwa polskiego.

Oczywiście zadanie to nie da się osiągnąć od razu: samo zgromadzenie funduszków na założenie i utrzymanie chociażby jednej biblioteki publicznej wymagać będzie upływu dłuższego szeregu lat. Ale już teraz można rozpocząć pewną akcją celem umożliwienia i rychlejszego przeprowadzenia tej myśli. Przy założeniu bowiem biblioteki potrzeba pewnego, znaczniejszego od razu substratu w książkach, conajmniej kilkunastu do dwudziestu tysięcy tomów, jako jądra i zawiązku całego zbioru, któryby zaraz od początku umożliwił bibliotece spełnianie przyjętych na się zadań, chociażby w skromnej, ale w każdym razie poważnej mierze.

W tej myśli Wydział Towarzystwa postanowił wziąć inicjatywę w zgromadzeniu materiału książkowego dla przyszłych bibliotek prowincjonalnych i odwołał się w osobnej odezwie do poczucia obywatelskiego wszystkich, do poparcia całego społeczeństwa, upraszając o nadsyłanie na swe ręce darów w książkach i innych przedmiotach bibliotecznych jak: atlasy i mapy geograficzne, rękopisy, dokumenty, stare pieczęcie, monety, medale, sztychy i t. p.

Akcję tę rozpoczęliśmy dopiero pod koniec roku ubiegłego (w połowie grudnia 1903) i wśród nawału zajęć, jakie sekretaryat nasz miał do spełnienia przy zmianie roku, musieliśmy ją na razie ograniczyć do samego tylko ogłoszenia wspomnianej odezwy jako też rozesłania próśb do redakcyj czasopism i dzienników polskich o bezpłatne udzielanie nam egzemplarzy swoich wydawnictw. Zwróciliśmy się ponadto jeszcze do Św. Gremium Księgarzy we Lwowie o poparcie naszych usiłowań; załatwienie tej prośby jest w toku. Zresztą cała akcja w tym kierunku, a w szczególności rozesłanie próśb o udzielenie nam swoich wydawnictw do instytucji naukowych, do poszczególnych księgarni i drukarni, do nakładców i wydawców, wreszcie do autorów, musiała być na razie odłożoną. Mimo to wszystko zdołaliśmy już zebrać wcale pokaźny zapas darów, po części bardzo znacznych i wielce cennych, tak że dotychczasowy wynik uważać możemy za zupełnie zadowalniający i opierać na nim najlepsze nadzieje co do przyszłości.

W szczególności udzieliły nam swych publikacji Redakcje następujących dzienników i czasopism: w Berlinie: Przewodnik Zdrowia; w Bytomiu: Gwiazda, Katolik; w Częstochowie: Dzwonek Częstochowski; w Chicago: Gazeta Polska Chicagowska; w Cieszyńsku: Gwiazdka Cieszyńska; w Drohobyczu: Tygodnik Samborsko-Drohobycki; w Krakowie: Krytyka, Misyse katolickie, Polak, Przegląd powszechny, Roczniki rozkrzewienia wiary; we Lwowie: Dzień, Gorzelnik, Przegląd prawa i administracji, Przewodnik gimnastyczny, Przewodnik Kółek Rolniczych, Przewodnik pożarniczy, Rodzina i Szkoła, Rolnik, Sylwan, Szkoła, Związek; w Łodzi: Rozwój; w Płocku: Echa Płockie i Łomżyńskie; w Poznaniu: Dziennik Poznański, Ziemiańin; w Petersburgu: Kraj; w Rzeszowie: Rzeszowianin; w Stanisławowie: Kurier Stanisławowski; w Warszawie: Biblioteka dzieł wyborowych, Gazeta lekarska, Głos, Krytyka lekarska,

łowiec Polski, Pamiętnik fizyograficzny; Prace matematyczno-fizyczne, Przegląd chirurgiczny, Przegląd dentystyczny, Przegląd filozoficzny, Przegląd katolicki, Przegląd pedagogiczny, Światowit, Wszechświat, Ziarno.

Nadto udzielili nam darów w książkach, atlasach, mapach, sztylach, rycinach, monetach i medalach P. T. dr. Balzer O., Lwów, 59 tomów, 2 mapy. Dr. Bąkowski K., Krzeszowice, 35, Bernacki L., Lwów, 63. Biblioteka słuchaczy prawa. Lwów, 159. Czermakowa E., Kraków, 5. X. Czermiński M., Kraków, 354. Czerwinski K., Lwów, 21. Dr. Czubek J., Kraków, 32. Czytelnia Akademicka, Lwów, 45. Dickstein S., Warszawa 22. Donigiewicz J., Lwów, 42, J. E. Dzieduszycka hr. Wł., Lwów, 61. Dzieślewski W., Lwów, 68. Gloger Z., Warszawa, 6. Grużewski B., Lwów, 85, 10 obr., 1 mon. 3 mapy Grużewski M., Lwów, 32. Dr. Hahn W., Lwów 38. Hirschler J., Lwów, 1. Jabłonowski Al., Warszawa, 25. Korzon T., Warszawa, 9. Kraj. Związek Ochotniczej Straży pożarnej, Lwów, 49. Łużecki M., Lwów, 186. Majewski E., Warszawa, 178. Michalewicz N., Lwów, 28, 10 mon. Dr. Ostaszewski-Barański, Lwów, 50. Ploderowa K., Lwów, 61 i 1 mapa. Popielecki J., Przeworsk, 24. Redakcja Przeglądu powszechnego w Krakowie cały komplet swego pisma w 6 exempl. X. Sygański J., Lwów, 12. Szkoła nauk politycznych, Lwów, 1. Uleniecki A., Lwów. 5 i 11 mon. Wierzbowski T., Warszawa, 12. Zajączkowska M., Lwów, 30, 11 obr. 1 map. Zarząd «Kółek Rolniczych» Lwów, 142. Znatowicz Br., Warszawa, 371.

Razem tedy otrzymujemy (aż do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania) 45 czasopism i dzienników, a nadto zebraliśmy (łącznie z przeznaczonemi na ten cel z naszej strony książkami) 2558 tomów, 6 atlasów i map, 21 rycin i 22 monet i medali

Ponadto firma WP. Kauczyńskiego i Oberskiego we Lwowie udzieliła nam bezpłatnie na przechowywanie zbiorów bibliotecznych 5 pak i oświadczyła gotowość udzielania ich bezinteresownie również i na przyszłość dla tego samego celu.

Wszystkim tym łaskawym Ofiarodawcom za życzliwe ich, obywatelskie poparcie uczciwiej myśli i usiłowań naszych składamy podziękowanie najserdeczniejsze.

Sprawa bibliotek prowincjonalnych zdaje się więc być na najlepszej drodze. Prawda, że w kierunku przysporzenia zasobów materialnych, któreby umożliwiły założenie, a w następstwie utrzymywanie rzeczonych bibliotek, nie stało się jeszcze nic, co by sprawę posunęło naprzód; nawet nasza odezwa, przesłana w tej mierze Radom miejskim dwunastu ważniejszych miast prowincjonalnych w Galicyi, pozostała dotąd bez odpowiedzi; tłumaczymy jednak rzecz krótkością czasu i wyrażamy nadzieję, że zarządy miast, w dobrze zrozumianym interesie własnym, pospieszą z pewnemi ofiarami czy propozycjami z swej strony, któreby umożliwiły rychlejsze urzeczywistnienie myśli. Mamy też nadzieję, że stan naszych funduszków pozwoli nam już w najbliższej przyszłości

odkładać corocznie pewną kwotę na cele zakładania bibliotek prowincjonalnych, z których to wkładów, z biegiem czasu, może się utworzyć znaczniejszy kapitał. Wreszcie znajdują się może także w społeczeństwie, zwłaszcza pośród mieszkańców interesowanych miast, życzliwe tej myśli jednostki, które na cel powyższy nie poskapią mniej lub więcej hojnych ofiar pieniężnych.

Jak na teraz, główny nacisk naszej akcji spoczywać musi na gromadzeniu materiału książkowego, któryin w chwili stosownej moglibyśmy wyposażyć biblioteki, tak, ażeby od razu w poważny sposób odpowiedziały swemu zadaniu. W tej mierze zaś nie możemy się, jak dotąd, uskarżać na brak poparcia. Przytoczone poprzednio cyfry pozyskanych dotąd czasopism jako też zebranych książek i innych przedmiotów bibliotecznych dają już same przez się miarę tego poparcia. Z najszczerzą wdzięcznością stwierdzamy też na tem miejscu, że prasa nasza, zarówno stołeczna jak i prowincjonalna, myśl naszą żywo, nieraz gorąco poparła; dość wymienić tu dla przykładu: z pierwszej artykuły *Czasu* w Krakowie i *Gazety Polskiej* w Warszawie, z drugiej artykuły *Rzeszowianina*. Gdziekolwiek ofiarowano nam też życzliwe pośrednictwo w zbieraniu książek: tak Towarzystwo »Młodzież polska« w Stanisławowie, tak wspomniana już Redakcja *Rzeszowianina*. Za to poparcie wyrażamy również najszczerze podziękowanie.

Ze wszystkich jednak sposobów poparcia najskuteczniejszym będzie ten, jeżeli jaknajwiększa ilość jednostek przyczyni się, chociażby skromniejszymi darami w książkach, do powiększenia naszych zbiorów. Liczni P. T. członkowie naszego Towarzystwa mogliby w tym kierunku udzielić nam najwydatniejszego poparcia; każdy bowiem posiada u siebie pewien zapas książek, które po przeczytaniu są mu już niepotrzebne i zwykle leżą bezużytecznie, a które ofiarowane dla bibliotek publicznych mogłyby tu spełniać na stałe swoje zadanie kulturalne. I nie ma rodzaju książki czy wydawnictwa, któreby się do naszego zbioru nie przydały: czy publikacye zbiorowe, czy encyklopedye, czy słowniki, czy zbiory praw lub wykazy statystyczne, roczniki pism czasowych czy dzienników, książki ściśle naukowe lub popularne, podręczniki systematyczne lub monografie, utwory belletrystyczne jakiegokolwiek treści, podręczniki szkolne dawniejsze i nowsze, książki dla młodzieży, sprawozdania z działalności rozmaitych instytucyj, broszury jakiegokolwiek treści, nawet pisma ulotne i t. p. Ze względu, że mamy na myśli założenie większej ilości bibliotek, przeto, o ile to jest rzeczą możliwą, dary większej ilości egzemplarzy (6—8) tego samego dzieła byłyby nam ze wszech miar pożądane. Obok druków przyjmować też będziemy z wdzięcznością, przeznaczając je do tego samego celu, dary w innych przedmiotach, jak: atlasy i mapy geograficzne, rękopisy, dokumenty, stare pieczęcie, monety, medale, sztychy i t. p.

Wszelkie przedmioty, nadsyłane dla naszego zbioru, będą inwentaryzowane; wiadomość o otrzymanych darach podawać bę-

dziemy corocznie w sprawozdaniach Towarzystwa, o ile to zaś będzie możliwe, także w krótszych odstępach czasu za pośrednictwem dzienników. Koszta przesyłki z chęcią sami pokrywamy.

Dołączamy do niniejszego sprawozdania memoriał, który wyjaśnia szczegółowo znaczenie i potrzebę zakładania bibliotek prowincjonalnych, a zarazem omawia środki do urzeczywistnienia tego celu służące; do niego odsyłamy Wszystkich, którzy bliżej z tą sprawą zaznajomić się pragną.

Na tem zaś miejscu zwracamy się z usilną i gorącą prośbą do Wszystkich o udzielenie nam swego poparcia w wskazanym powyżej kierunku.

II. Sprawozdanie

1. Rachunek

Przychód.

Pozycja	Przedmiot	K	h
1	Wkładki członków:		
	a) czynnych założycieli:		
	α) po 200.— K . . . 8	1600.— K	
	β) po 100.— K . . . 4	400.— K	
	γ) po 50.— K . . . 64	3200.— K	
	δ) po 37.50 K . . . 1		
	(wpłata częściowa)	37.50 K	
	ε) po 20.— K . . . 1		
	(wpłata częściowa)	20.— K	5257 50
	b) wspierających dożywotnich:		
	α) po 50.— K . . . 9	450.— K	
	β) po 12.50 K . . . 1		
	(wpłata częściowa)	12.50 K	462 50
	c) czynnych zwyczajnych:		
	α) za rok 1901 i 1902	314.— K	
	β) za rok 1903 . . .	3129.— K	
	γ) za rok 1904 i następne	110.— K	3553 —
	d) wspierających zwyczajnych:		
	α) za rok 1902 . . .	7.— K	
	β) za rok 1903 . . .	473.— K	
	γ) za rok 1904 i następne	75.— K	555 —
2	Odsetki:		
	a) od efektów funduszu zakładowego	807.94 K	
	b) od tymczasowo lokowanych kapitałów	95.93 K	
	c) z rachunku w pocztowej Kasie Oszczędności	16.93 K	920 80
3	Ze sprzedaży wydawnictw Tow.: a) sprzedaż własna	10.— K	
	b) rachunki księgarskie	282.67 K	292 67
4	Subwencja Ministerstwa Wyznań i Oświaty	1200	—
5	Datki pomniejsze i naddatki	405	84
	Razem	12647	31

kasowe.

obrotu kasowego.

Rozchód.

Pozycja	Przedmiot	K	h
1	Przeniesiono do funduszu zakładowego:		
	a) 10% od funduszu obrotowego		
	α) za rok 1902	513.66 K	
	β) za rok 1903	641.36 K	
	b) wkładki członków:		
	α) czynnych założycieli	5257.50 K	
	β) wspierających dożywotnich	462.50 K	6875 02
2	Druk, papier, broszurowanie i przesyłka wydawnictw Towarzystwa	3021	35
3	Honoraria autorów	1137	50
4	Subwencje wydawnictw naukowych	400	—
5	Sprawozdanie za rok 1902 i druki administracyjne	592	20
6	Wydatki Sekretaryatu	504	48
7	Depozytowe, eskont i prowizja za realizacją kuponów w Gal. Kasie Oszczędności	47	10
8	Należność manipulacyjna w pocztowej Kasie Oszczędności	—	84
9	Pozostałość kasowa	68	82
	Razem	12647	31

Stan funduszu zakładowego z końcem r. 1903.

1	Gotówka	138	27
2	Efekty (listy galic. Tow. kredyt. ziem.)		
	S. III. Nr. 4400. 4488. 7312. 16078. 17745. 36572. 38345. 44572. 44573. 44574. 46062. po 2000 K	22000	—
	S. IV. Nr. 12429. 12656. 14524. 15431. 15925. 15971. po 1000 K . .	6000	—
	S. V. Nr. 30457. 30459. 30920. 30921. 31738. 31739. 31740. 33168. 33234. 33241. 33250 po 200 K	2200	—
	Razem	30338	27

Za zgodność z księgami.

J. Ross.

Wł. Schmidt.

Dr. J. Steczkowski.

III. Skład Wydziału Towarzystwa w r. 1903.

Prezes:

Antoni Małecki.

Wiceprezes:

Oswald Balzer.

Skarbnik:

Marceli Chłaimacz.

Sekretarz:

Przemysław Dąbkowski.

Członkowie Wydziału:

Wiktor Hahn.

Józef Korzeniowski.

Jan Leciejewski.

Emanuel Machek.

Stefan Niementowski.

Bronisław Radziszewski.

Józef Rychter.

Maryan Smoluchowski.

Komisya skonstrująca:

Juliusz Ross.

Władysław Schmidt.

Jan Kanty Steczkowski.

IV. Instytucje i osoby,

które poparły cele Towarzystwa znacześniejszymi datkami.

Ministerstwo Wyznań i Oświaty w Wiedniu udzieliło w r. 1903 subwencyi w kwocie 1200 kor.

Sejm krajowy król. Galicyi udzielił w r. 1902 subwencyi w kwocie 500 kor.

V. Poczët członków Towarzystwa

w roku 1903.

1. Członkowie czynni założyciele.

(143 członków z wkładką 200 K).

Abraham Władysław, dr., prof. uniw., Lwów.

Anczyz Wacław, właściciel drukarni, Kraków.

Antoniewicz Bołoz Jan, dr., prof. uniw., Lwów.

B. P., Warszawa.

J. E. Bađeni Stanisław, hr., dr., marszałek krajowy, Lwów.

Balzer Oswald, dr., prof. uniw., Lwów.

Bank zaliczkowy, Lwów.

Baranowski Bolesław, radca szkolny, Lwów.

Baranowski Ignacy, dr., Warszawa.

Bełtowski Juliusz, prof. szkoły przemysłowej, Lwów.

Biblioteka Kórnicka, Kórnik.

Biblioteka Poturzycka, Lwów.

Biesiadecki Franciszek, właśc. dóbr, Firlejów.

J. E. X. Bilczewski Józef, dr., arcybiskup obrz. łac., Lwów.

Birkenmajer Ludwik, dr., dyr. kraj. szkoły rolniczej, Czernichów.

Blauth Jan, dr., doc. politechniki, Lwów.

Bloch Jan, Warszawa. (†1901).

Bodaszewski Łukasz, inżynier cywilny, Lwów.

Bogucki Jan, prof. szkoły przem., Lwów.
 Borkowski Jerzy, hr., Kasperowce.
 Bucewicz Nestor, dr., Warszawa.
 Bykowski Jaxa Juliusz, prof. politechniki, Lwów.
 Bylina Józef, dr., adw. kraj., Stryj.
 Cielecki Zaremba Artur, poseł na Sejm, Hadynkowce.
 Czosnowski-Colonna Izidor, hr., Rzym.
 Czytelnia polska, Leoben.
 Dąbrowski Paweł, dr., adw. kraj., Lwów.
 Dembiński Bronisław, dr., prof. uniw., Lwów.
 Drukarnia Związkowa pierwsza, Lwów.
 Dzieślewski Roman, prof. politechniki, Lwów.
 Dziwiński Placyd, dr., prof. politechniki, Lwów.
 Feist Aleksander, przemysłowiec, Warszawa.
 X. Fijałek Jan, dr., prof. uniw., Lwów.
 Finkel Ludwik, dr., prof. uniw., Lwów.
 Frommel Juliusz, dyrektor Akademii rolniczej, Dublany.
 Fundacya stypendyjna im. ś. p. Dra Jana Towarnickiego, Lwów.
 Gebethner i Wolff, księgarnia, Warszawa.
 Głabiński Stanisław, dr., prof. uniw., Lwów.
 Gostkowski Roman, br. dr. prof. politechniki, Lwów.
 Górski Ludwik, prezes Tow. kredyt. Ziemińskiego, Warszawa.
 Grono profesorów gimnazjum IV., Lwów.
 Gubrynowicz i Schmidt, księgarnia, Lwów.
 Halban Alfred, dr., prof. uniw., Czerniowce.
 X. Hausman Jan, infułat, Lwów.
 Horoch Ludwik, hr., Puczyce.
 Horodyski Leon, właśc. dóbr, Tłusteńkie.
 Kadyi Henryk, dr., prof. uniw., Lwów.
 Kasa Oszczędności, Tarnopol.
 Kasyno Narodowe, Lwów.
 Kępiński Stanisław, dr., prof. politechniki, Lwów.
 Kijeński Van der Noot Stanisław, adw. przys., Warszawa.
 Kon Józef, adw. przys., Warszawa.
 Korzeniowski Józef, dr., amanuent bibl. uniw., Lwów.
 Kosinski Ignacy, notaryusz, Ulanów.
 Kováts Edgar, prof. politechniki, Lwów.
 Kozłowiecki Adam, właśc. dóbr, Majdan.
 Krasiński Adam, hr., dr., ordynat, Warszawa.
 Krassowski Maryn, adw. przys., Warszawa.
 Krechowicki Adam, prezes Tow. dziennikarzy, Lwów.
 Kronenberg Leopold, hr., Warszawa.
 Krygowski Zdzisław, doc. politechniki, Lwów.
 Krzen Edmund, dyrektor stacyi ceramicznej, Lwów.
 Kucharski Piotr, dr., Lwów.
 Łaska Wacław, dr., prof. politechniki, Lwów.
 X. Lenkiewicz Zygmunt, dr., prałat, Lwów.
 Lilien Adolf, właśc. domu bankowego, Lwów.
 Łazarski Mieczysław, dr., prof. politechniki, Lwów.

Łodziński Bolesław. Lwów.
 Łoziński Władysław. dr., członek Izby panów. Lwów.
 Łukasiewicz Włodzimierz. dr., prof. uniw., Lwów.
 Machek Emanuel. dr., prof. uniw., Lwów.
 Małecki Antoni, dr., b. prof. i rektor uniw., Lwów.
 Mars Antoni, dr., prof. uniw., Lwów.
 Mikułowski-Pomorski Józef. prof. Akademii rolniczej, Dublany.
 Muzeum przemysłowe miejskie. Lwów.
 Niementowski Stefan, dr., prof. politechniki, Lwów.
 Nikorowicz Antym, dyr. galic. Kasy Oszczędności, Lwów.
 Nowicki Zygmunt, członek sądu, Władystok.
 Ochenkowski Władysław. dr., prof. uniw., Lwów.
 Olcarski Kazimierz. dr., prof. politechniki, Lwów.
 Orłowicz Michał, notaryusz, Rymanów.
 Orzechowicz Bolesław, właśc. dóbr, Kalników.
 Osuchowski Antoni, adw. przys., Warszawa.
 Pająk Józef, dr., adw. kraj., Lwów.
 Pawlewski Bronisław, prof. politechniki, Lwów.
 Pawlikowski Jan Gwalbert. dr., prof. Akademii rolniczej. Dublany.
 J. E. Piętaś Leonard. dr., minister, Wiedeń.
 Pilat Tadeusz, dr., zast. marszałka kraj., Lwów.
 Pilecki Zdzisław, adw. przys., Warszawa.
 J. E. Piniński Leon, hr., dr., b. namiestnik Galicyi, Lwów.
 Piotrowicz, inżynier, Władystok.
 Połoniecki Bernard. właśc. Księgarni Polskiej, Lwów.
 J. E. Potocki Andrzej, hr., namiestnik Galicyi, Lwów.
 Prawnicy warszawscy.
 R. A., Wiedeń.
 Raciborski Maryan, dr., prof. Akademii rolniczej, Dublany.
 Rada powiatowa, Borszczów.
 Rembéliński Antoni, adw. przys., Warszawa.
 Rembowski Aleksander, dr., Warszawa.
 Reprezentacya król m. Krakowa.
 Reprezentacya król. stoł. m. Lwowa.
 Rychter Józef, prof. politechniki, Lwów.
 Sanguszko Roman, ks., Sławuta.
 Sapięha Adam. ks., Lwów (†1903).
 Skibniewski Wacław, inżynier. Lwów.
 Smoluchowski Maryan, dr., prof. uniw., Lwów.
 Sozański Stanisław, poseł do Rady państwa, Grahowiec.
 Spasowicz Włodzimierz, adw. przys., Warszawa.
 Stadnicki Stanisław, hr., poseł na Sejm kraj., Kryśowice.
 Steczkowski Jan Kanty, dr., dyrektor Kasy Oszczędności, Lwów.
 Stroynowski Edward, dr., dyrektor Kasy Oszczędności, Lwów.
 Świderski Leopold, adw. przys., Warszawa.
 Syniewski Wiktor, prof. politechniki, Lwów.
 Szawłowski Tadeusz, radca namiestnictwa, Lwów.
 Szpilman Józef, dr., rektor akademii weteryn., Lwów.
 Talowski Teodor, prof. politechniki, Lwów.

Tarnowski Zdzisław. hr., poseł na Sejm kraj., Dzików.
 J. E. Tchorznicki-Mniszek Aleks., prezyd. sądu kraj. wyższ., Lwów.
 Towarzystwo Bratniej Pomocy słuchaczyw akad. roln., Dublany.
 Towarzystwo gospodarskie galicyjskie, Lwów.
 Towarzystwo kredytowe ziemskie galicyjskie, Lwów.
 Towarzystwo politechniczne, Lwów.
 Towarzystwo prawnicze, Lwów.
 Towarzystwo przyrodników polskich im. Kopernika, Lwów.
 Trepke Konstanty, właśc. księgarni, Warszawa.
 Twardowski Kazimierz, dr., prof. uniw., Lwów.
 Wawelberg Hipolit, właśc. domu bankowego, Warszawa. (zm. 1901).
 Wehr Wiktor, dr., prof. uniw., Lwów.
 Wellisch Leopold, Warszawa.
 Wende E. i Sp., księgarnia, Warszawa.
 Widt Seweryn, prof. polit., Lwów.
 Wiesiołowski Adolf, poseł na Sejm bukowiński, Lwów.
 Wiśniewski Leonard, poseł na Sejm krajowy, Lwów.
 Witkowski Stanisław, dr., prof. uniw., Lwów.
 Wolff Emanuel, dr., dyrektor gimnazjum, Lwów.
 Wolski Wacław. inżynier, Lwów.
 X. Zabłocki Feliks, dr., infulat, Lwów.
 Zakład narodowy im. Ossolińskich, Lwów.
 Zakrzewski Ignacy, dr., prof. uniw., Lwów.
 Zaleski Wacław, radca dworu, Lwów.
 Zamoyska Jadwiga z Działyńskich, hr., Zakopane.
 Ziemięcki Zygmunt, Stepanki.
 Zuber Rudolf, dr., prof. uniw., Lwów.

2. Członkowie czynni zwyczajni.

(444 członków z wkładką roczną 8 K)

Aleksandrowicz Stanisław, Lwów.	Biblioteka słuchaczyw prawa, Lwów.
Aleksandrowiczówna Aniela, Lwów.	Bidziński Jan, Kraków.
Als Rudolf, dr., Rzeszów.	Bieniecki Aleksander, Lwów.
Altenberg H., Lwów.	Bieńkowski Adam, dr., Wiedeń.
Anc Dominik, Warszawa.	Bieńkowski Piotr, dr., Kraków.
Balzerowa Leokadya, Lwów.	Biesiadzki Wojciech, Lwów.
Balzerówna Helena, Lwów.	Bilik Mikołaj, dr., Lwów.
Bałaban Teodor, dr., Lwów.	Biskupski Wincenty, Warszawa.
Bank Rolniczy, Lwów.	Błazowski Włodz., dr., Przemyśl.
Bartynowski Stanisław, Rzeszów.	Błęszyński Tomasz, Warszawa.
Bauch Edward, dr., Lwów.	Bobrowski Roman, Lwów.
Bądryński Stanisław, dr., Lwów.	Bojańczykówna Marya, Kraków.
Beck Adolf, dr., Lwów.	Borowski Maryan, Lwów.
Bedlicki Michał, Warszawa.	Brabander Marek, Warszawa.
Ben Jan, Warszawa.	Bronikowski K., Lwów.
Betza Władysław, Lwów.	X. Bryja Antoni, Szczyrzyc.

- Brzostowicz Kasper, Krosno.
 Brzozowski Franciszek, Humań.
 Buszezyński Konstanty, Niemiercze.
 Buzek Józef, dr., Lwów.
 Caro Leopold, dr., Kraków.
 Cehak Ferdynand, Medyka.
 Celichowski Zygmunt, dr., Kórnik.
 Charkiewicz Edward, Lwów.
 Chlamtacz Marcei, dr., Lwów.
 Chmielowski Piotr, dr., Lwów.
 Chrystowska Marya, Kraków.
 Chrzanowski Aleksy, Siedlee.
 Chrzanowski Ignacy, Warszawa.
 Cielewicz Romuald, Windawa.
 Czajkowski Edward, Warszawa.
 Czaplicki Henryk, Lwów.
 Czarniakowska Walerya, Lwów.
 Czarnik Bronisław, dr., Lwów.
 Czernicki J. i Olszewski M., Lwów.
 Czerwiński, dr., Lublin.
 Czołowski Aleksander, dr., Lwów.
 Czytelnia Akademicka, Lwów.
 Czytelnia Akad. Polska, Karlsruhe.
 Czytelnia im. Kraszewskiego, Kołomyja.
 Danielecki Witołd, Biała Cerkiew.
 Dąbkowski Przemysław, dr., Berlin.
 Dembitzer Zacharyasz, Kołomyja.
 Dembowski Ignacy, dr., Lwów.
 Denizot Alfred, dr., Charlottenburg.
 Deyma Alfred, Lwów.
 Dębicki Ignacy, Żmigród.
 Dłuski Józef, Kijów.
 Dobrowolska Władysława, Humań.
 Dobrowolski August, Warszawa.
 Dobrowolski Czesław, Humań.
 Dobrowolski Józef, dr., Dolina.
 Dobrowolski Tadeusz, Humań.
 Drogoszewski A., Wisznopol.
 Drzewiecki Józef, dr. Warszawa.
 Dylewski Jan, dr., Lwów.
 Ehrenkreutz H., Biała.
 Eiger M., dr., Charlottenburg.
 Engel Karol, dr., Lwów.
 Epler Karol, Lwów.
 Fabiani Cels, Warszawa.
 Fabierkiewicz, Warszawa.
 Felauer Marya, Lwów.
 Fibich Erazm, Lwów.
 Filaretia, Fryburg.
 Filipkiewicz Ludwik, Kraków.
 Finkelstein Michał, Lwów.
 Franke Jan N., dr., Lwów.
 Friedberg Wilhelm, dr., Rzeszów.
 Frietsch Bolesław.
 X Gadowski Walenty, Tarnów.
 X Gabryl Franc., dr., Kraków.
 Gargas Zygmunt, dr., Lwów.
 Garlicki Tomasz, dr., Brzeżany.
 German Ludomił, dr., Lwów.
 Gedroyć Augustyn, Petersburg.
 Godlewski Włodz., dr., Lwów.
 X Gorazdowski Zygmunt, Lwów.
 Gorczak Bronisław, Sławuta.
 Gostkiewicz, Władywostok.
 Górski, Rady.
 Grabowski Wład., dr., Jarosław.
 Grabowski Włodz., Warszawa.
 Grabowski Wojciech, Warszawa.
 Graffl Otton, Wiedeń.
 Grodzicki Wojciech, Zakopane.
 X Gronmicki Tad., dr., Kraków.
 Grono naucz. gimn. polsk., Cieszyn.
 Grudziejewicz, Władywostok.
 Grundsach Ignacy, Warszawa.
 Grużewska Jadwiga, Lwów.
 Grużewski Bolesław, Lwów.
 Grużewski Eugeniusz, Lwów.
 Gryziecki Feliks, dr., Lwów.
 Gubrynowicz Bron., dr., Lwów.
 Gubrynowicz Maryan, Lwów.
 Hahn Wiktor, dr., Lwów.
 Halikowski J., Warszawa.
 Heck Korneli, dr., Kraków.
 Hertz Maurycy, Łódź.
 Higersberger Józef, Warszawa.
 Horodyńska Antonina, Korsów.
 Horodyski Kazimierz, Dubica.
 Horodyski Kazimierz, Żabińce.
 Howorka Franciszek, Lwów.
 Huppenthal Karol, Kraków.
 Ilupka Stanisław, Broniszów.
 Ilnatowicz Jan, Lwów.
 Izba Inżynierska Galicyjska, Lwów.
 Jackowski Aleksander, Warszawa.
 Jackowski Józef, Piotrków.
 Jaczynowski Adam, Warszawa.
 Jakubowski Kazimierz, Lwów.

Jankowski Józef, Lwów.
 Janowicz Aleksander, dr., Lwów.
 Jaworowski, dr., Lublin.
 Jezienicki Michał, dr., Lwów.
 Jeziorański Kaź., Biała Cerkiew.
 Kaczmarek W., Warszawa.
 Kaden Kazimierz, dr., Rabka.
 Kalina Antoni, dr., Lwów.
 Kallenbach Józef, dr., Warszawa.
 Kamiński, Władysławostok.
 X. Karakulski Br., dr., Rzeszów.
 Karliński Franciszek, dr., Kraków.
 Karpiński, dr., Rejowiec.
 Karpiński Adam, Dublany.
 Karpiński Hipolit, Andrzejów.
 Kasa Oszczędności, Trembowla.
 Kasparkówna Ignacya, Lwów.
 Katzner N., Trembowla.
 Kędzierski A., Zarki.
 Kędzierski Zygmunt, Lwów.
 Kędzior Andrzej, Lwów.
 Kęrzyński Wojciech, dr., Lwów.
 Kinel Wacław, Warszawa.
 Klein Jerzy, Lwów.
 Klemensiewicz Robert, Lwów.
 Klimecki Wal., Biała.
 Klor Jadwiga, Kijów.
 X. Knapiński Wład., dr., Kraków.
 Kochanowski Jan, dr., Warszawa.
 Kolischer Leon, Lwów.
 Koło Tow. naucz. szk. wyż., Tarnów.
 Konie Józef, dr., Łódź.
 Konopacki Leopold, Lwów.
 Kopia Henryk, Lwów.
 Kornella Michał, dr., Jasło.
 Korotyński Wład., Warszawa.
 Korsak Edmund, Stoszany.
 Korsak Olgierd, Stoszany.
 Korsak Zygmunt, Stoszany.
 Kościszewski Zygmunt, Bileze Złote.
 Kosiński Adam, dr., Lwów.
 Kościński Franciszek, dr., Lwów.
 Kossowicz Jan, Przemyśl.
 Kownacki Józef, dr., Wieliczka.
 Kozanecki Bronisław, Warszawa.
 X. Koziński-Dunin Z., Nowy Sącz.
 Krawczyk Jan, Rzeszów.
 Krise Brunon, dr., Lwów.
 Krogulski Roman, dr., Rzeszów.

Królikowski Hugon, Przemyśl.
 Kruczkiewicz Bron., dr., Lwów.
 Kruszyński Stan., dr., Kulparków.
 Krzemiński St., Warszawa.
 X. Kucharski Jan, Pińsk.
 Kuczyński Maryan, Lwów.
 Kulczycki Roman, dr., Lwów.
 Kulczycki Zygmunt, dr., Lwów.
 Kulczyński Leon, dr., Kraków.
 Kulińska Józefa, Lwów.
 Lam Henryk, Lwów.
 Leciujewski Jan, dr., Lwów.
 Lemański Wincenty, Warszawa.
 Leopold J., Rzepiszew.
 Leszczyński Jan, Lwów.
 Leszczyński Stanisław, Warszawa.
 Lettner Gustaw, Lwów.
 Lewicki Bolesław, Lwów.
 Lewandowski Antoni, Lwów.
 Loga Adam, dr., Poznań.
 X. Lubaczewski T., Martynów Nowy.
 Lubomęski Wład., dr., Kraków.
 Łopuszański, Rostow.
 Łopuszański Tadeusz, Rzeszów.
 Łoziński August, dr., Lwów.
 Łoziński Bronisław, dr., Lwów.
 Łoziński Walery, dr., Lwów.
 Łucka Antonina, Stanisławów.
 Łukasiewicz Jan, Lwów.
 Łukomski Józef, Warszawa.
 Łuszkowski Henryk.
 Łypacewicz Wacław, Warszawa.
 Łyskowski-Koschembar I., dr., Lwów.
 Machczyńska Antonina, Lwów.
 Majewiczówna Helena, Kraków.
 Mańkowski Tadeusz, Lwów.
 Małachowski Jan, Hradec.
 Matuszewicz Emeryk, Lwów.
 Mazurek Paweł Jan, dr., Lwów.
 Mayerowa Marya, Warszawa.
 Michalewicz Norbert, Lwów.
 Michałowski Emil, Tarnopol.
 Mieczyński Józef, Nowy Sącz.
 Mirowski Józef, Warszawa.
 Misky Feliks, dr., Złoczów.
 Młynarski E., Warszawa.
 Moskwa Roman, Lwów.
 Mrozowski Jan, Warszawa.
 Musiałowicz Władysław, Lwów.

- Mussil Czesław, Lwów.
 Mutermilch Stan., dr., Warszawa.
 Nacher Teodor, dr., Brzeżany.
 Natanson Kazimierz, Warszawa.
 Natanson Władysław, dr., Kraków.
 Nehrebecki Zygmunt, Woronica.
 Nelken Aleksander, Warszawa.
 Neuman Edward, Lwów.
 Niedźwiecki Julian, dr., Lwów.
 Niemczyński Stanisław, Lwów.
 Niewiadomski-Turek Fr., dr., Lwów.
 Nitsch Kazimierz, dr., Kraków.
 Nittman Karol, dr., Lwów.
 Nogaj Józef, Rzeszów.
 Nowak Zenobia, Lwów.
 Nowicka Ludomira, Lwów.
 Nowicki Franciszek, Kraków.
 Nurkowski Stan., dr., Cieszanów.
 Nussbaum Józef, dr., Lwów.
 Ogórek Józef, dr., Lwów.
 Opolski Wiktor, dr., Lwów.
 Orda Iwon, Czerwiszcze.
 Osiecki Stanisław, Warszawa.
 Olędzki A., Biała.
 Osmołowska Leontyna.
 Osmołowski Jerzy.
 Ostafiński Maryan, dr., Stanisławów.
 Oświęcimska, Rady.
 Paklikowski Bronisław, dr., Lwów.
 Parasiewicz Hipolit, Tarnów.
 Parnes Zygmunt, Lwów.
 Pawlik Stefan, dr., Dublany.
 Pawlikowski Ferdynand, Kołomyja.
 Pawłowicz Edward, Lwów.
 Pawłowski Antoni, Lwów.
 Pawłowski Tytus, Lwów.
 Pazdro Zbigniew, dr., Lwów.
 X. Pechnik Aleksander, dr., Lwów.
 Peplowski Adolf, Warszawa.
 Perutz Karol, Lwów.
 Peszke Józef, dr., Warszawa.
 Peski Leon, Ditiatki.
 Piątkiewicz Stanisław, Przemyśl.
 Piepes-Poratyński Jan, dr., Lwów.
 Pierchała Ludwik, Lwów.
 † Pietkiewicz Antoni, Warszawa.
 Pilecki Antoni, Warszawa.
 Ploder August, dr., Lwów.
 Płoszko Józef.
 Podgórski Edward, Kołomyja.
 Podhorska Kazimiera, Łukaszówka.
 Podhorski Stefan, Iwachny.
 Podhorski Witold, Iwachny.
 Podleński Edward, dr., Lwów.
 Podleński Ignacy, Czerniejów Ma-
 zowiecki.
 Podleński Leon, Bajkowce Stare.
 Poznański K., Warszawa.
 Preminger A., Trembowla.
 Próchnik Stanisław, Warszawa.
 Próchnicki Franciszek, Lwów.
 Próchnicki Zdzisław, dr., Lwów.
 Prus Jan, dr., Lwów.
 Ptaszycki Stanisław, Petersburg.
 Przanowski Jan, Warszawa.
 Raczkowski, Lublin.
 Rada powiatowa, Bochnia.
 Rada powiatowa, Bródny.
 Rada powiatowa, Brzeżany.
 Rada powiatowa, Dąbrowa.
 Rada powiatowa, Dobromil.
 Rada powiatowa, Mościska.
 Rada powiatowa, Pilzno.
 Rada powiatowa, Tarnobrzeg.
 Rada powiatowa, Wadowice.
 Rada powiatowa, Wieliczka.
 Radzikowski Walery, Kraków.
 Radziszewski Bron., dr., Lwów.
 Rafałowski Artur, Kraków.
 Rajcher Maksymilian, dr., Katowice.
 Rajewski Jan, dr., Lwów.
 Rakowiecki Bronisław, Warszawa.
 Rehman Antoni, dr., Lwów.
 Reiter Eugeniusz, dr., Lwów.
 Retinger Ferdynand, Lwów.
 X. Roczkowski Julian, Warszawa.
 Rodzewicz J., Kuczbork.
 Rogoziński Tadeusz, Warszawa.
 Rolny Wilhelm, dr., Lwów.
 Romanowiczówna Zofia, Lwów.
 Romer Eugeniusz, dr., Lwów.
 Rose Ludwik, Oradówka.
 Ross Juliusz, Lwów.
 Rossman Kazimierz, Łódź.
 Rozwadowski Jan, dr., Lwów.
 Rozwadowski Wincenty, Kozłów.
 Różycki Rudolf, dr., Wiedeń.
 Rubczyński Władysław, Tłuste.

Rundstein Szymon, dr., Berlin.
 Ryłski Stefan, Kraków.
 Ryłski Tomasz, Dublany.
 Sarmatia, koło polskie, Fryburg.
 Sawczyński Henryk, dr., Lwów.
 Sawicki Miroslaw, Humań.
 Schiller Antoni, Tyśmienica.
 Schneider Stanisław, Lwów.
 Schnell Oskar, Firlejówka.
 Schnitzel Klemens, Tarnów.
 Schorr Mojżesz, dr., Lwów.
 Semkowicz Aleksander, dr., Lwów.
 Semkowicz Władysław, dr., Tarnów.
 Serafiński Antoni, dr., Bochnia.
 Seyfarth Gustaw, Lwów.
 Semiradzki Józef, dr., Lwów.
 Siemicki Władysław, Ostrów.
 Sierliński, Warszawa.
 Skibiński Karol, Lwów.
 Slamunt Roman, Porzecze.
 Slamunt Zygmunt, Lwów.
 Skotnicki.
 Skórska Marya, Lwów.
 Skórzewski K., Halensee.
 Słazewski Michał, Lwów.
 Smarzewski Tadeusz, Lwów.
 Smolka Stanisław, dr., Niegoszowice.
 Sobolewski Józef, Windawa.
 Solecki Leonard, Lwów.
 Słowij Adam, dr., Lwów.
 Sokolnicki Henryk, Warszawa.
 Starzecki Franciszek, Lwów.
 Stebelski Piotr, dr., Lwów.
 Stecki J., Bronice.
 Stęczyk Franciszek, dr., Lwów.
 Stężewicz Władysław, dr., Lwów.
 Stolyhwo Wiktor, Warszawa.
 Strachowicz Aleksander, Warszawa.
 Strzałkowska Zofia, Lwów.
 Strzelecka Marya, Lwów.
 Strzemiński Jan, dr., Lwów.
 Świątkiewicz Michał, dr., Lwów.
 Świerzewski Kazimierz, Warszawa.
 Szemetko Józef, Warszawa.
 Szemelowska Helena, Ustyanowa.
 Szepn, Rady.
 Szukiewicz Wandalin, Wilno.
 Szule Kazimierz, Dublany.
 Szulistański Adam, dr., Lwów.

X. Szymański, Warszawa.
 Tarczyński Stanisław, Fryburg.
 Tarnawska Marya, Krasiczyn.
 Temlerówna Cecylia, Kraków.
 X. Arcyb. Teodorowicz Józ., Lwów.
 Toeplitz Teodor, Charków.
 Toeplitzowa Dorota, Lisiezańsk.
 Tomaszewski Franc., dr., Sambor.
 Tomicki Józef, Lwów.
 Tołwiński, dr., Lublin.
 Towarnicki Wł., Lwów.
 Towarzystwo zaliczkowe, Głogów.
 Tralka Jan, Stryj.
 Troskolanowski Tadeusz, dr., Sambor.
 Trynkowski Mikołaj, Wilno.
 X. Trznadel Antoni, dr., Kraków.
 Tujakowski Teodor, Łódź.
 Turnau Jerzy, Mikulińce.
 Twardowski Pius, Lwów.
 Urbanowicz Ignacy, Baku.
 † Urbański Wojciech, dr., Lwów.
 Villanne Zofia, Kraków.
 Walicki Franciszek, Wilno.
 Waliszewski Z., Golle.
 Wasung Michał, dr., Lwów.
 Waszyński Stefan, dr., Würzburg.
 Wąsowicz Kazimierz, Warszawa.
 Wąsowicz Rafał, Warszawa.
 Wenda T., Windawa.
 Wewiórski Jan, Lwów.
 Węclewska Felicja, Lwów.
 Wicherkiewicz Bolesław, dr., Kraków.
 Wiczorkiewicz L., dr., Nowomińsk.
 Wiewiórowski Stanisław, Windawa.
 Witold B., Warszawa.
 Winkler, Władystok.
 Winiarz Alojzy, dr., Lwów.
 Winkowski Józef, Gieszyn.
 Winogrodzki Alfred, dr., Sambor.
 Wiśniowski Tadeusz, dr., Lwów.
 Wojakowski M., Stasiowa Wola.
 Wojciechowski Jan, Stanisławów.
 Wojciechowski K., dr., Lwów.
 Wojdyno Władysław, Warszawa.
 Wojniłowicz Jan.
 Wolski-Miaczygłowicz Józef, Kainisk.
 Ks. Woroniecki Adam, Fryburg.
 Woynarowski Kaź. dr., Chrzanów.
 Wróbel Walenty, dr., Lwów.

Wybranowski Roman, Uszkowice.	Zdrassil Ignacy, Stanisławów.
Zajączek R., Warszawa.	Zembrzusi Stefan, Heidelberg.
Zajączkowska Marya, Lwów.	Zgórski Kazimierz, dr., Lwów.
Zajączkowski Stanisław, Rzeszów.	Złotnicki F. M., Lwów.
Zakład OO. Jezuitów, Chyrow.	Zubczewski Julian, Lwów.
Zakrzewski Wincenty, dr., Kraków.	Zuchmantowicz Al., Biała.
Zaleski Kazimierz, Warszawa.	Zwinogrodzka Zofia, Humań.
Zalewski Feliks, Warszawa.	Zych Franciszek, Buczacz.
Zalutyński Adam, Humań.	Zarkowski Aleksander.
X. Załęski Stanisław, Lwów.	Żmudziński Franciszek, Lwów.
Zbrożek Piotr, Rudki.	Żywicki Władysław, Warszawa.

3. Członkowie wspierający dożywotni.

(63 członków z jednorazową wkładką 50 K).

Als Rodryg. dr., adw. kraj., Rzeszów.
 Archiwum krajowe aktów grodzkich i ziemskich, Lwów.
 Bank Hipoteczny galicyjski, Lwów.
 Chankowski Józef, Nowomińsk.
 Chełmicki Ludwik, Dziewanowo.
 Cholewiński Władysław, dr., Rypin.
 Chrzanowski Bronisław, Tuczapy.
 Cyga Leszek, dr., adw. kraj., Bursztyn.
 Daszkiewicz Korybut Bohdan, Warszawa.
 Dickstein Samuel, redaktor »Prac matem. fizyczn.«, Warszawa.
 Dobrzycki Henryk, dr., Warszawa.
 Dobrzyński Franciszek, naczelnik urzędu miar i wag, Lwów.
 Gepner Bolesław Ryszard, Warszawa.
 Grabska Kornelia, Zakopane.
 Grono nauczycielskie gimnazjum św. Jacka, Kraków.
 Heinrich Aleksander, dr., Warszawa.
 Horowitz Samuel, właśc. dóbr, Lwów.
 Jabłoński Eugeniusz, Bobrujsk.
 Jarzębowski, Łódź.
 Kalinowski Józef, hr., radca sądu kraj., Lwów.
 Kasa Oszczędności m. Krakowa.
 Korzon Tadeusz, profesor, Warszawa.
 Kraushar Aleksander, adw. przys., Warszawa.
 Kucharzewski Feliks, Warszawa.
 Lange Tadeusz, b. dyrektor fundacyi Skarbkowskiej, Lwów.
 Lilpop bracia, Warszawa.
 Lubomirski Jan Tadeusz, ks., Warszawa.
 Mańkowski Leon, dr., prof. uniw., Kraków.
 Méyet Leopold, adw. przys., Warszawa.
 Międzyński Józef, właśc. dóbr, Jaśniszcze.
 Niedziałkowska Wiktorya, przeł. zakładu wychowaw. żeńsk., Lwów.
 Oddział Towarzystwa gospodarskiego galic. Bełzko-Sokalski.

Oddział Towarzystwa gospodarskiego galic. Rohatyński.
 Palmirski Władysław, dr., Warszawa.
 Piltz Erazm, redaktor »Kraju«, Petersburg.
 Przedpełski Waleryan, adw. przys., Warszawa.
 Przyborowski Adam, Warszawa.
 Rada powiatowa, Czortków.
 Rada powiatowa, Drohobycz.
 Rada powiatowa, Rudki.
 Rada powiatowa, Tarnopol.
 Rada powiatowa, Złoczów.
 Redakcja Wielkiej Encyklopedyi ilustrowanej powsz., Warszawa.
 Seminarjum uniwers. prawa polskiego, Lwów.
 Sołowij Tadeusz, dr., adw. kraj., Lwów.
 Stowarzyszenie nauczycielek, Lwów.
 Suligowski Adolf, adw. przys., Warszawa.
 Szachowski Stanisław, dr., prof. uniw., Lwów.
 Szczepkowski Stefan, Warszawa.
 Szkoła im. św. Scholastyki, Kraków.
 Tebórznicki Kazimierz, Lwów.
 Teodorowicz Józef, Russów.
 Towarzystwo Biblioteki słuchaczy prawa, Uniw. Jag., Kraków.
 Towarzystwo Biblioteki słuchaczy prawa, Lwów.
 Towarzystwo nattove galicyjskie, Lwów.
 Towarzystwo wzajemnej pomocy urzęd. i służb magistratu, Lwów.
 Winiarz Karol, właściciel drukarni, Lwów.
 Wróblewski Władysław, dr., Warszawa.
 Wydział profesorów prawa Uniw. Jag., Kraków.
 Z. M.
 Zarząd dóbr Dziedziłów.
 Zieliński Edward, dr., Warszawa.
 Zjednoczenie młodzieży polskiej, Zurych.

4. Członkowie wspierający zwyczajni.

(500 członków z wkładką roczną 1 K).

X. Albus Erazm, Lwów.	Barylski Z., Warszawa.
Angerman Stanisław, dr., Przemyśl.	Bednarski Stanisław, Podgórze.
Ankowska, Lublin.	Bekier Kazimierz.
Argasiński Karol, Lwów.	Berger Edward, Sambor.
Banachiewicz, Warszawa.	Biederman Stanisław, Trembowla.
Barański Michał, Radłowice.	Bienicki.
Barbaek Wład, dr., Nowy Sącz.	Bienkowska Bolesława, Lwów.
Bariewiczówna Julia, Lwów.	Biliński.
Bartmański Kazimierz, Spas.	Biliński Antoni, Lwów.
Barwiński Bohdan, Lwów.	Blaustein Józef, Trembowla.
Barylski H., Warszawa.	Blauszowa Eliza, Pińsk.
Barylski K., Warszawa.	Błażejowski Adolf.
Barylski St., Warszawa.	Bobrownicka Zuzanna, Rzepiszew.

- Bobrowski Tytus, Warszawa.
 Bohdan Tadeusz, Milatyn Stary.
 Bogdanowicz-Rosko F., Ostrowiec.
 Bogucki Michał, Kraków.
 Bogusławski.
 Boguszewski Adam.
 Bohdanowicz B. J.
 Bornstein Michał.
 Brajtowski Piotr.
 Braun Alojzy, Kołomyja.
 Braun Czesław, Kołomyja.
 Brusendorfówna Helena, Warszawa.
 Bukowiński Gustaw.
 Busse Artur.
 Bykow Michał.
 Cetnarski Lubin, Lwów.
 Chełmiecki Bohdan, Warszawa.
 X. Chęciński Jan, Lwów.
 Chęciński Józef, Lwów.
 Chmielewski Kazimierz, Warszawa.
 Chodźko, dr., Lublin.
 Ciszewski A.
 Coghen Antoni, dr., Trembowla.
 Csepuk Aleksander, Lwów.
 Cygański Stefan, Warszawa.
 Czemyrńska Marya, Lwów.
 Czerny Karol, dr., Lwów.
 Czerwiński Karol, Lwów.
 Daniluk Paweł, Sambor.
 Danowski Bolesław, Warszawa.
 Dąbrowski Jan, Warszawa.
 Dewic Kazimiera.
 Dewic Zbigniew.
 Dobrowolski Zygmunt, Warszawa.
 Dobrzański Julian, Rzeszów.
 Dolais Władysław, Jordanów.
 Domański Feliks, Ubinie.
 Domański Józef, Warszawa.
 Dorożyński Jan, Biała Cerkiew.
 Dowiakowski Ignacy, Wilno.
 Driabkin Marek.
 Drotkiewicz Święt., Biała Cerkiew.
 Drozdowski Adam.
 Drzewiecki Kazimierz, Warszawa.
 Drzewiecki Piotr, Warszawa.
 Dzikowski Maryan, Lwów.
 Dudek.
 Dulębowski Ignacy, Nowy Sącz.
 Dworzański Jan, Nowy Sącz.
 Dyakowski Bohdan, Zakopane.
 Ekielski Józef, dr., Lwów.
 Ekielska Rozalia, Lwów.
 Erde Izidor, Trembowla.
 Falkowski Stefan, Warszawa.
 Filip J., Trembowla.
 Filipkiewicz Wincenty, Kraków.
 Fischerówna Marya, Kraków.
 Francuzowicz Józef, Wilno.
 Frankenstein Stefan, Warszawa.
 Frąckiewicz Konrad, Warszawa.
 Frąckiewicz Tadeusz, Warszawa.
 Friedman L., Trembowla.
 Fritschówna Konstancya, Humań.
 Frydel Marcin, Lwów.
 Galiński Czesław.
 Gąsiorowska Natalia.
 Gąsiorowska Wanda, Warszawa.
 Gehrke Marya, Warszawa.
 X. Gerstman Adam, dr., Lwów.
 Gerstman Teofil, dr., Lwów.
 Gierewicz Zenon, Wilno.
 Gierdawa Kazimierz, Warszawa.
 Giżycka Modesta, Kraków.
 Giżycki Jan, Kurlandya.
 Gliński Tadeusz.
 Goldenring Stefania, Charlottenburg.
 Gołębski Kazimierz, Szumlany.
 Grużewski Mieczysław, Lwów.
 Grużewski Władysław, Lwów.
 Gurówna Augusta, Lwów.
 Gutkowski Karol, Nowy Sącz.
 Gutkowski Franciszek, Tarnów.
 Handelsman Józef, Warszawa.
 Handelsman Mar., Warszawa.
 Hefter F., Trembowla.
 Herz, Warszawa.
 Heyman Ignacy, Warszawa.
 Homolicki Franciszek, Warszawa.
 Horodecki H.
 Hoszowski Adam, Lwów.
 Hoyer Henryk, dr., Kraków.
 Iwański August, Warszawa.
 Jakóbiec Jan, dr., Jarosław.
 Jakierkiewicz Halina, Warszawa.
 Jakierkiewicz Irena, Warszawa.
 Jaks-Tyr Jan, Wilno.
 Jakóbowska Marya.
 Jakubsche Edward, Trembowla.

- Janczewski, dr., Wola Gałęzowska.
 Janicka H., Warszawa.
 Janicki Aleksander, Trembowla.
 Janicki H., Warszawa.
 Janicki Rysz., Berezowica Wielka.
 Janiszowska Anna, Hołosków.
 Janiszowski Władysław, Stepki.
 Janikowska Antonina, Wilno.
 Janowski Benon, dr., Kołomyja.
 Jarecka Henryka, Lwów.
 Jarecki Kazimierz, dr., Lwów.
 Jarecki Władysław, Warszawa.
 Jaroszyński Leon.
 Jarzyna Jan, Lwów.
 Jasińska Marya, Lwów.
 Jasiński August, Nowy Sącz.
 Jasiński Wacław, Warszawa.
 Jastrzębska Justyna, Lwów.
 Jasicki Andrzej.
 Jawdyski Stefan, Wilno.
 Jaworska Sabina, Lwów.
 Juhre Zenon, Trembowla.
 Juhrowa Łucya, Trembowla.
 Kaczkowski Edmund, Warszawa.
 Kaiserstein Maksymilian, Warszawa.
 Kamiński Emil, Biała Cerkiew.
 Kamocki Ludomir.
 Karpowicz Kazimierz, Wilno.
 Kaszyńska Bronisława.
 Kaszyńska Janina.
 Katz Zygmunt, Trembowla.
 Kawczyński Maks., dr., Kraków.
 Kędziński Józef, Brody.
 Kielb Zygmunt, Lwów.
 Kieniewicz Feliks, dr., Pińsk.
 Kiernig Franciszek, Lwów.
 Kiernowski Maryan, Biała Cerkiew.
 Kiewlicz Stanisław, Wilno.
 Klein, Trembowla.
 Kieniewicz Józef, Lwów.
 Kloss Gustaw, Lwów.
 Kniłiniński, Trembowla.
 Knapert Alojzy, Biała Cerkiew.
 Knapczyński Wład., Warszawa.
 Knapka Antoni, Trembowla.
 Kopeć Wł., Warszawa.
 Konicki Jan, Tarnów.
 Korsakówna Wanda, Stoszany.
 Korsakówna Ludwika, Stoszany.
 Korytyński Tytus, Niestanice.
 X. Korzeniowski Stan., Trembowla.
 Kossowska Ludwika, Humań.
 Kotlarski Władysław.
 Kowalski Ł.
 Kozak Józef, Lwów.
 Kozłowski Karol, Warszawa.
 X. Krechowicz Józef, Lwów.
 Krechowicki Kazimierz, Lwów.
 Kreisel Bronisław, dr., Pruchnik.
 Kreczinar Jan.
 Krogulski Seweryn, Lwów.
 Krukowski Jan, Warszawa.
 Kruszyńska Henryka, Trembowla.
 Kruszyński Kajetan, Lwów.
 Kruszyński Leon, Trembowla.
 Krzesimowski Maryan, Warszawa.
 Krzymuski Ignacy, Warszawa.
 Krzyżanowski Rud., Biała Cerkiew.
 Krzyżanowski Władysław.
 Kuhnke Marya, Warszawa.
 Kukawski Leopold, Lwów.
 Kulezycka Jadwiga, Monasterzyska.
 Kulezycka Marya, Monasterzyska.
 Kulezycki Łukasz, Lwów.
 Kulczkowska Marya, Warszawa.
 Kulwiec Wincenty, Wilno.
 X. Kułakowski Wojciech, Lwów.
 Kuncze Józef, Trembowla.
 Kuntze Edward, dr., Lwów.
 Kutrzeba Wiktor, dr., Jordanów.
 Kuziński Stanisław, Lwów.
 Kwinto A.
 Kwinto I.
 Lachowicz Jan, Wilno.
 Langie Stanisław, Lwów.
 Laudanski Stanisław, Warszawa.
 Lebedzki Jan, Sambor.
 Lewandowski J., Biała.
 Lipińska Marya, Wiedeń.
 Lipińska Wanda, Wiedeń.
 Lipnicki Konstanty, Wilno.
 Lipowski Konstanty, dr., Kraków.
 Loret Sydon, Lwów.
 Lukas Adam, Brody.
 Lutostańska Aleksandra, Warszawa.
 Lutostańska Jadwiga, Warszawa.
 Lutostański Jan, Warszawa.
 Lutostański Karol, Warszawa.

- Łabęcki Władysław, Warszawa.
 Łagiewski Cezary, Warszawa.
 Łęcki Wincenty, Tworylne.
 Łodyński Stanisław, Nahorce.
 Łopuszański Michał, Kijów.
 Łubińska M.
 Łuniewski Witold, Warszawa.
 Maciejowski Michał, dr., Biecz.
 Madeyski Wacław.
 Magierski, Lublin.
 Majde Norbert, Biała Cerkiew.
 Malec Jan, dr., Andrychów.
 Malinowski Mieczysław, Wilno.
 Malinowski Wilhelm, Wilno.
 Małaczyński Aleksander, dr., Lwów.
 Mandel Salomon, Sambor.
 Manheim Ch., Trembowla.
 Marcinkowski Kazimierz, Śmiła.
 Markiewicz Stanisław, Lwów.
 Martusiewicz Wincenty, Tarnów.
 X. Martynowicz, Trembowla.
 Marynowski Jan, Nowy Sącz.
 Massoniusz Maryan, Warszawa.
 Matkowski Wiktor, Lwów.
 Matzekówna Marya, Lwów.
 Mazur Józef, Buczacz.
 Mączka Tomasz, dr., Kraków.
 Melchert Stanisław, Tarnobrzeg.
 Metzer A., Trembowla.
 Merunowicz.
 Meyer Matylda, Warszawa.
 Mayer Stanisław, Warszawa.
 Michałowski Stanisław, Bojowice.
 Mika Wincenty, Tarnów.
 Miłaszewski Erazm.
 Minkiewicz Wł.
 Misky Eugeniusz, Złoczów.
 Modzelewski Wincenty.
 Mołochowicz Jan, Wilno.
 Moskalewski Feliks, Warszawa.
 Moszyński Tadeusz, dr., Lwów.
 Mościńska Karolina, Lwów.
 Możdziński Stanisław, Warszawa.
 Mroziński Erazm, Złoczów.
 Mrozowicka Irena, Lwów.
 Mrozowicka Zofia, Lwów.
 Mysłakowski Adam, Trembowla.
 Nadwodzka Adela, Lwów.
 Nagorski Zygmunt, Warszawa.
- Namitkiewicz Jan, Warszawa.
 Namysł Stanisław, Jarosław.
 Nawroczyński Eugeniusz, Warszawa.
 Neuman Wiktor, Trembowla.
 Niewiadomski Wacław, Besko.
 Nowak Jan, Jarosław.
 Nowicki Jan, Warszawa.
 Obrąpalski Jan, Petersburg.
 X. Obuchowicz R., Trembowla.
 Oksińska Helena, Lwów.
 Olszewski Bolesław, Warszawa.
 Olszyński Stanisław, Warszawa.
 Opatowicz Teod., Biała Cerkiew.
 Opęchowski Feliks, Warszawa.
 X. Orłowicz, Trembowla.
 Osmołowska Janina, Podpińsk.
 Ostrejko Jan.
 Ostrowerha, Trembowla.
 Ostrowski Ignacy, Biała Cerkiew.
 Ostrożyński Mikołaj, Trembowla.
 Osuchowski Bogusław, Pińsk.
 Osuchowski Henryk, Jasło.
 Paczowski Aleksander, Maków.
 Paklerska Krystyna, Lwów.
 Paradowska Anna, Warszawa.
 Paszkiewicz L.
 Paszkowski Jarosław, Trembowla.
 Paszkowski K., Biała Cerkiew.
 Pawłowicz Anatol, Warszawa.
 Pawłowicz Bronisław.
 Pawulska Stanisława, Lwów.
 Pelczarski Józef, Lwów.
 Peplowski Kazimierz, Lwów.
 Perzanowski Alojzy, Wilno.
 Perzyński W., Warszawa.
 Piątkowski Józef, Jarosław.
 † Pietraszkiewicz Hipolit, Lwów.
 Pigłowski Władysław.
 Pisiewicz Teodor, Długoszyn.
 Piwocki Stanisław, Lwów.
 Pleszkiewicz Stanisław, Warszawa.
 Plum Barbara.
 Plum Florentyna.
 Płoszko Adam, dr.
 Poznański Czesław, Warszawa.
 Prekier Kazimierz, Wilno.
 Pryć Mateusz.
 Pryga Józef, Trembowla.
 Rada powiatowa, Lisko.

- Rada powiatowa, Trembowla.
 Radziński Szczepan, Warszawa.
 Reissówna Malwina, Trembowla.
 Reissówna Zofia, Trembowla.
 Reizig.
 Rentówna Wanda, Lwów.
 Robak Józef, Wieliczka.
 Rodkiewicz Stanisław.
 Rogiński Wacław, Biała Cerkiew.
 Rogoziński Tadeusz, Warszawa.
 Romiszewski Adam.
 Rosiński Wacław, Warszawa.
 Roth Samuel, Złoczów.
 Rottermund Stefan, Warszawa.
 Różycki M. A.
 Rutkowski Aleksander, Trembowla.
 Rychłowska M.
 Rychłowski A.
 Rydzewska Izabela, Zytnowice.
 Rydzewska Marya, Zytnowice.
 Rzęsa Józef, Nowy Sącz.
 Sadowski August, Biała Cerkiew.
 Salanga Jan, Trembowla.
 Salinger Władysław, Warszawa.
 Samolewicz Janusz, Lwów.
 Sanderski Franc., Biała Cerkiew.
 X. Sarna Władysław, Szepnie.
 Sasaki Edward, Warszawa.
 Sasaki Stanisław, Warszawa.
 Sawaskiewicz Adam, Lwów.
 Sawicki J.
 Schreiter Wilhelm, Lwów.
 Semenowicz Irena, Lwów.
 Serafińska Stanisława, Bochnia.
 Siemieński Józef, Warszawa.
 Siess Józef, Brody.
 Skalski Włodzimierz, Warszawa.
 Skamiński Władysław.
 Skibiński Jan, Warszawa.
 Skirmunt Kazimierz, Węlatyce.
 Skorupski Walenty, Wilno.
 Skórewicz.
 Skrzyszewski Edward.
 Skrzyńska Marya, Lwów.
 Skupieński Stanisław, Izbica.
 Skuratowicz Ignacy.
 Soszkiewicz Franciszek, Jarosław.
 Szaławski Wiktor, Uherce.
 Smogorzewski Bronisław, Warszawa.
- Smogorzewski Jan, Warszawa.
 Smoleński W.
 X. Sobczyński Stanisław, Lwów.
 Sobiński Stanisław, Wadowice.
 Socha Jan, dr., Trembowla.
 Sochacki dr., Irena.
 Sokołowski Aleksander.
 Sokołowski A., Biała Cerkiew.
 Sommer Edward, Lwów.
 Sosnowski Henryk, Warszawa.
 Soszyna Helena, Trembowla.
 Stadnicki Wilhelm, Lwów.
 Staniszevska Marya, Lublin.
 Staniszewski, dr., Lublin.
 Staniszkis Witold, Warszawa.
 Staromiejski Franciszek, Lwów.
 Saskiewicz Konstanty.
 Stecki, Lublin.
 Strasburger Edward, Warszawa.
 Strzelbicki Miecz., Kamionka Strum.
 Światolechowicz Konstanty.
 Świerzyński Winc., Biała Cerkiew.
 Święcicki Edward, Warszawa.
 Symon Albert.
 Szadkowski L., Warszawa.
 Szanojca, Lublin.
 Szatkowska Helena.
 Szczepan Franciszek, Trembowla.
 Szczepanowa Wiktorya, Trembowla.
 Szczepanowska Helena, Lwów.
 Szczepański Aleks., Warszawa.
 Szeferowa Karolina, Trembowla.
 X. Szul Józef, Trembowla.
 Szumpeter Jan, Busk.
 Szwedzicka Janina, Lwów.
 Szwedzicki Justyn, Trembowla.
 Szwedzicki Władysław, Lwów.
 Szumowska Marya, Zakopane.
 Szumowski Władysław, Zakopane.
 Szymanowski Witold.
 Szymański Antoni, Warszawa.
 Świdorski Łucyan.
 Świrski Jan, Wiedeń.
 Szerękowski K., Biała Cerkiew.
 Talma R.
 Taraszkiewicz J., Biała Cerkiew.
 Taraszkiewicz W., Biała Cerkiew.
 Tarnawski Julian, Kijów.
 Tarnawski Zdzisław, Kiernasówka.

- Tarnowski.
 Terlecka Marya, Lwów.
 Thullie Adam, Rzepniów.
 Tkacz Stanisław, Lwów.
 Tomaszewski.
 Tomaszewski Cezary, Sobolówka.
 Tomaszewski Czesław.
 Torosiewicz Klemens, Rusiów.
 Tranda Zdzisław, Lwów.
 Tretiak Józef, dr., Kraków.
 Trzińska Z., Kraków.
 Tworkowska Jadwiga, Humań.
 Tworkowska Karolina, Humań.
 Tworkowska Marya, Odessa.
 Tworkowski St., dr., Odessa.
 Tworkowski Wacław, Humań.
 Ujejski Juliusz, Kamionka Strum.
 Ujejski Roman, Pawłów.
 Umańska Rozalia, Lwów.
 Urbanowska Olga, Lwów.
 Urbanowski Jan, Lwów.
 Urbańska Julia, Lwów.
 Urbański M. F., Warszawa.
 Urniarz Wincenty, Wilno.
 Vetulani Roman, Sanok.
 Vieveger Berta.
 Vieveger Jan.
 X. Wacław, Warszawa.
 Waldenberg Henryk, Warszawa.
 Waligóra Michał, Buczacz.
 Walicki Warszawa.
 Wasiańska M. Pińsk.
 Waśniowski Antoni, Tarnów.
 Waygart Eugeniusz, Macoszyn.
 Wąsowicz Stanisław.
 Wąsowicz-Dunin Władysław, Lwów.
 Weisflog.
 Wellisch W., Warszawa.
 Wechslerowa Stefania, Lwów.
 Wertheimówna Helena, Kraków.
 Wiercińska Kamila, Warszawa.
 Wilczewski Gabryel, Wilno.
 Wilner Matys, Trembowla.
 Wiśłocki Jan, Trembowla.
 Wistas A.
 Wiszniewski Franciszek.
 Wolska Benigna, Lwów.
 Wojno Tadeusz, Warszawa.
 Wołęzański Stanisław.
 Wołosiewicz M., Biała Cerkiew.
 Woyde Bronisław, Warszawa.
 Wójcik Józef, Jarosław.
 Wrzeszczowa Maksa, Łukaszów.
 Wyspiańska Gizela, Trembowla.
 Wyspiański Stan., Trembowla.
 Zajdlerówna Aurelia, Warszawa.
 Zakrzewski Łucyan.
 Zaleski Karol, dr., Sanok.
 Zawadzki Jan, Moskwa.
 Zawadzka Marya, Moskwa.
 Zawadzki Stanisław, Moskwa.
 Zawadzki Witold, Warszawa.
 Zboś Bronisław, Kraków.
 Zboś Karolina, Kraków.
 Zboś Władysław, Kraków.
 Zbyszewski Leon, Lwów.
 Zbyszewski Stanisław, dr., Lwów.
 Zdanowski Józef, Biała Cerkiew.
 Zegadłowiczówna Klotylda, Lwów.
 Zeltcer Hipolit.
 Zembrzusi Bolesław, Warszawa.
 Zieleziński Adam, Warszawa.
 Zieliński Bolesław.
 Zieliński Jacek, Jarosław.
 Zimnówna Kazimiera, Lwów.
 Zosel Teofil, Sambor.
 Zubek Bronisław, Biała Cerkiew.
 Zygadłowiczówna Wanda, Lwów.
 Zywułt Zygmunt, Biała Cerkiew.
 Żerański Tadeusz, Darmstadt.
 Żmurko Eugenia, Lwów.
 Żurkowski Jan.

Wyciąg ze statutow

Towarzystwa dla popierania nauki polskiej we Lwowie.

§. 2. Celem Towarzystwa jest: udzielanie pomocy materialnej badaniom naukowym polskim, podejmowanym przez osoby lub instytucje w jakiegokolwiek gałęzi wiedzy ludzkiej.

§. 6. Towarzystwo składa się z członków:

- a) czynnych;
- b) wspierających.

Członkowie czynni dzielą się na:

- a) założycieli;
- b) zwyczajnych

Członkowie wspierający dzielą się na:

- a) dożywotnich;
- b) zwyczajnych.

§. 7. Członkiem czynnym założycielem, na stałe, staje się:

- a) kto uiszcza jednorazową wkładkę w kwocie 200 kor. (80 rub.)
- b) kto wkładkę 200 kor. uiszcza w czterech bezpośrednio po sobie następujących ratach rocznych po 50 kor. (20 rub.), po uiszczeniu ostatniej z tychże rat.

§. 9. Członkiem czynnym zwyczajnym staje się osoba, która uiszcza na cele Towarzystwa roczną wkładkę 8 kor. (3:50 rub.). Na żądanie wkładka roczna może być rozdzieloną na cztery równe raty ćwierćroczne po 2 kor. z góry płatne.

§. 10. Każdy członek czynny Towarzystwa, zarówno założyciel jak i zwyczajny, ma prawo:

- a) zabierania głosu i głosowania na Zgromadzeniach Walnych;
- b) wyboru i wybieralności;
- c) przedkładania i popierania wniosków, zmierzających do urzeczywistnienia celów Towarzystwa w granicach statutem dozwolonych;
- d) otrzymywania po niższej cenie publikacji, co do których Towarzystwo zniżenie takie dla swych członków uzyska (§. 44 lit. a);
- e) z nakładów własnych Towarzystwa, lub z nakładów obcych, częściowo na jego własność ustąpionych (§. 44 lit. b, c), w jakimkolwiek czasie wydanych, o ile starczy zapas, bezpłatnego, według wyboru, otrzymywania publikacji za cenę księgarską 8 kor. corocznie.

§. 11. Członkiem wspierającym dożywotnim staje się osoba, która uiszcza na cele Towarzystwa jednorazową wkładkę w kwocie 50 kor. (20 rub.).

§. 12. Członkiem wspierającym zwyczajnym staje się osoba, która uiszcza na cele Towarzystwa wkładkę roczną 1 kor. (50 kop.).

§. 13. Członkom wspierającym dożywotnim przysługuje prawo z nakładów, wymienionych w §. 10 lit. e, bezpłatnego, według wyboru, otrzymywania publikacji za cenę księgarską 2. kor. corocznie; członkom wspierającym zwyczajnym za cenę księgarską 1 k. corocznie.

Adres Towarzystwa: Lwów, Archiwum Bernardyńskie.

Wskazówki

co do otrzymywania premij przez członków Towarzystwa dla popierania nauki polskiej we Lwowie.

1. Przedmiotem premij, które członkowie Towarzystwa mają prawo otrzymywać, mogą być zarówno bieżące (w odnośnym roku administracyjnym wydane), jako też jakiekolwiek dawniejsze publikacje Towarzystwa, te ostatnie o tyle, o ile starczy zapas. Wolno też członkowi odłożyć pobranie premii do przyszłych, później ukazać się mających publikacyj Towarzystwa.

2. W myśl postanowień statutu przysługuje prawo do poboru rocznej premii:

- a) członkom czynnym założycielom (wkładka jednorazowa 200 kor., 80 rub.) w wartości 8 kor.
- b) członkom wspierającym dożywotnim (wkładka jednorazowa 50 kor., 20 rub.) w wartości 2 kor.
- c) członkom czynnym zwyczajnym (wkładka roczna 8 kor., 3·50 rub.) w wartości 8 kor.
- d) członkom wspierającym zwyczajnym (wkładka roczna 1 kor., 50 kor.) w wartości 1 kor.

3. O ile w pewnym roku lub w kilku latach członek nie skorzystał albo wcale, albo tylko częściowo z prawa poboru premii, wolno mu przypadającą na jego korzyść nadwyżkę policzyć sobie przy pobraniu premii w latach następnych (n. p. członek czynny zwyczajny, który w pierwszym roku nie pobrał premii, a zapłacił wkładkę za rok drugi, może w drugim roku otrzymać premię za 16 kor.).

4. Członkowie czynni założyciele, tudzież wspierający dożywotni (art. 2 a, b), mogą wykonać swe prawo do poboru premij także antycypatycznie za szereg lat następnych, aż do wysokości połowy wniesionej przez nich wkładki, t. z. pierwsi mogą tytułem premii otrzymać wydawnictwa Towarzystwa za 100 kor., a drudzy za 25 kor. od razu. W tym wypadku premie, przypadające na ich korzyść w latach następnych, odliczają się aż do wyrównania antycypacji.

5. Członkowie czynni zwyczajni i wspierający zwyczajni (art. 2 c. d.) mogą otrzymać publikacje, przenoszące wartość przysługującej im premii rocznej, jeżeli tytułem wkładki za rok następny lub lata następne uiszcza kwotę, potrzebną do wyrównania ceny (n. p. członek czynny zwyczajny otrzyma publikacją wartości 12 kor., jeżeli na poczet wkładki za rok następny wniesie 4 kor.; też samą publikacją otrzyma członek wspierający zwyczajny, jeżeli na poczet wkładki za 11 lat następnych wniesie dodatkowo kwotę 11 kor.)

6. O pojawieniu się nowych publikacji donosi członkom Zarząd Towarzystwa przez osobne zawiadomienia lub za pośrednictwem dzienników.

7. Premij nie rozsyła zarząd z własnej inicjatywy, lecz oczekuje zamówienia ze strony członków. Premie zamówione przesyła Zarząd własnym kosztem, tak że członek żadnych dalszych wydatków z tego powodu nie ponosi.

8. Zamówienia premij należy adresować do **Sekretaryatu Towarzystwa** (Lwów, Archiwum Bernardyńskie). Członków, zamieszkałych w Królestwie Polskiem i w ogóle w Państwie Rosyjskiem, uprasza się zamówienia premij adresować wprost do **Księgarni E. Wendego i Spółki** w Warszawie, Krakowskie Przedmieście Nr. 9.

Wydawnictwa

Towarzystwa dla popierania nauki polskiej we Lwowie.

Dzieła opatrzone gwiazdką wyszły w nakładzie obcym, z zasilkiem Towarzystwa, znajdując się tylko w ograniczonej ilości egzemplarzy na składzie i są tylko przedmiotem premij dla członków Towarzystwa, nie zaś sprzedaży.

Abraham Władysław. Powstanie organizacyi kościoła łacińskiego na Rusi. Tom I. 8° str. XVI i 418. Lwów 1904. Cena 8 kor.

Bodaszewski Łukasz J. Teorya ruchu wody na zasadzie ruchu falowego. Część I. z 76 fig. w tekście i 2 tabl. 8° więk. str. 126. Lwów 1901. (Archiwum naukowe B. I. 1). Cena 4 kor.

Dąbkowski Przemysław. O utwierdzeniu umów pod grozą łajania w prawie polskim średniowiecznem. 8° więk. str. 75. Lwów 1903. (Archiwum naukowe A. I. 1). Cena 2 kor.

Dembiński Bronisław. Źródła do dziejów drugiego i trzeciego rozbioru Polski. Tom I. Polityka Rosyi i Prus wobec Polski od początku Sejmu Czteroletniego do ogłoszenia Konstytucyi Trzeciego Maja, 1788—1791. 8° więk. str. LXXI i 565. Lwów 1902. Cena 12 kor.

***Gabryl Franciszek X.** Metafizyka ogólna czyli nauka o bycie. 8° więk. str. 523. Kraków 1903. Cena 8 kor.

Skład główny wydawnictw Towarzystwa

utrzymują :

we Lwowie Gubrynowicz i Schmidt, w Krakowie Księgarnia Spółki wydawniczej, w Warszawie E. Wende i Sp., w Poznaniu J. Leitgeber i Sp.

Towarzystwo dla popierania nauki polskiej

Lwów, archiwum Bernardyńskie.

W sprawie założenia bibliotek publicznych w ważniejszych miastach prowincjonalnych.

Wydział Towarzystwa dla popierania nauki polskiej we Lwowie postanowił wdrożyć akcją celem zakładania bibliotek publicznych w większych miastach prowincjonalnych.

Oba główne miasta naszego kraju, Lwów i Kraków, posiadają po kilka bibliotek, które bądź to same, bądź razem wzięte czynią w przeważnej mierze zadość zarówno wymogom naukowym, jakoteż potrzebom szerszej, inteligentnej publiczności, poszukującej w nich źródła wiedzy i nauki; niektóre z nich, pod względem nagromadzenia ważnych zabytków i skarbów przeszłości, przedstawiają pierwszorzędną doniosłość i stają godnie obok najpoważniejszych tego rodzaju instytucyj zagranicznych. Poza tem mamy jeszcze w kraju kilka innych bibliotek, założonych i utrzymywanych hojnością prywatną, jak Biblioteka hr. Branickich w Suchej, hr. Tarnowskich w Dzikowie, hr. Potockich w Krzeszowicach i Brzeżanach, Sanguszków w Gumniskach, Cieńskich w Oknie i (niedostępna obecnie niestety) Biblioteka hr. Szembeków w Porębie. I te biblioteki zawierają nieraz nader cenne zabytki, z których chętnie pozwalają korzystać uczonym; ich użyteczność jest jednak pod pewnym względem ograniczona, najpierw dla tego, że zbiory te obejmują przeważnie zabytki literatury dawniejszej i nie mogą być, z istoty rzeczy, pomnażane w odpowiednim stosunku do rozwoju i rozrostu literatury dzisiejszej; a powtórze dla tego, że się znajdują w miejscowościach mniejszych, gdzie poczet inteligencji, szukającej umysłowego pokarmu w literaturze poważnej jest stosunkowo nieznaczny, a przeto też koło osób, korzystających z rzeczonych bibliotek, bardzo szczupłe.

Poza tem — można powiedzieć bez przesady — nie ma u nas w kraju bibliotek publicznych o poważniejszym zakroju. W miastach i miasteczkach, posiadających szkoły średnie lub pełne wyższe szkoły fachowe, istnieją jeszcze t. zw. biblioteki pro-

fesorskie, złożone z książek naukowej treści. Te jednak muszą przede wszystkim zwracać uwagę na literaturę pedagogiczno-dydaktyczną, lub pewne szczególne gałęzie wiedzy, w odnośnych zakładach naukowych wykładane, a i tutaj przede wszystkim dąży do zakupu dzieł ogólniejszej treści: wykładów systematycznych, podręczników, słowników i t. p. Są zatem pod pewnym względem jednostronne, a dodajmy do tego, wobec niezwykle szczupłej dotacji rządowej, stosunkowo ubogie. Wreszcie biblioteki te są w zasadzie przeznaczone tylko do użytku grona profesorskiego, niedostępne dla szerszych kół, zatem nie — publiczne. Prócz nich — możnaby tu wymienić chyba jeszcze czytelnie i biblioteki, utrzymywane przez miejscowe instytucje dla rozbudzenia życia towarzyskiego (kasyna i t. p.), ale chyba na to, ażeby zaraz stwierdzić, że i one poważniejszym potrzebom wcale nie odpowiadają, ograniczają się bowiem prawie wyłącznie albo tylko do utrzymywania ilustracyj i dzienników politycznych, albo w najlepszym razie nabywają jeszcze dzieła belletrystyczne, nieraz bez wyborowej wartości. Tę samą mniej więcej rolę odgrywają też utrzymywane gdzieś w celach zysku przez miejscowe księgarnie wypożyczalnie książek, w których poza belletrystyką, i to znowu dość często przestarzałą i lichą, niczego więcej się nie doszukasz. Czytelnie ludowe, rzemieślnicze i t. p., pierwszorzędny zresztą czynnik cywilizacyjny w odniesieniu do niższych warstw społeczeństwa, właśnie dla tego, że do nich tylko ograniczone, nie wchodzi tu w rachubę.

Tak przedstawiają się stosunki nie tylko w miasteczkach, ale nawet w największych miastach prowincjonalnych naszego kraju, że tu wymienimy tylko: Tarnów, Rzeszów, Przemyśl, Tarnopol, Stanisławów, Kołomyję. Miejscowości o 30 i 40 tysiącach zaludnienia nie posiadają żadnych poważniejszych zbiorów bibliotecznych. Nie wspominamy już z osobna o niektórych miastach w sąsiednich prowincjach, jak Cieszylinie i Czerniowcach, w których wprawdzie zbiory takie istnieją, urządzone jednak w ten sposób, że w przeważnej części potrzebom ludności polskiej nie odpowiadają.

Taki stan rzeczy jest bez wątpienia zjawiskiem pod każdym względem ujemnem. Żeby dotknąć przede wszystkim szczegółu stosunkowo podrzędniejszego znaczenia, stwierdzić trzeba, że w braku bibliotek publicznych niejednokrotnie potrzeby praktycznego życia nie znajdują tu dostatecznego zaspokojenia. Dla tych celów praktycznych trzeba nieraz zaglądać czy do zbiorów praw, czy do wykazów statystycznych, czy też zapoznać się ze sprawozdaniami o stanie i rozwoju pewnych instytucyj, czy wreszcie przepatrzyć pewne wiadomości w podręcznikach, słownikach, wydawnictwach zbiorowych i t. p. Gdzie istnieje biblioteka publiczna, zawierająca tego rodzaju wydawnictwa, tam informacje powyższe z łatwością dadzą się uzyskać; w jej braku trzeba się ich wyrzec, albo też można je zdobyć co najwyżej z wielkimi trudnościami, nieraz niemałym nakładem pracy, czasu i pieniędzy, zakupując

osobno odnośne książki lub wypożyczając je z bibliotek zamiejscowych. Że na tem zadania praktycznego życia niejednokrotnie tracą, wywodzić szczegółowo nie potrzeba.

Ale ponadto wchodzi tu w grę momenty jeszcze ważniejsze. Przedewszystkiem ten, że brak bibliotek publicznych zabija tu prawie wszelką naukowość, albo przynajmniej rozwojowi jej niezmierne stawia przeszkody. Większe miasta prowincjonalne skupiają w sobie stosunkowo znaczny poczet in eligencyi, profesorów szkół średnich, prawników, lekarzy, inżynierów i t. p.; ludzi, którzy odebrali wyższe wykształcenie naukowe, z których niejeden z czasu swoich studyów wyniósł nawet szczerze zamiłowanie do samodzielnej pracy w pewnej gałęzi nauki, może już nawet siłą swoich w tym kierunku z powodzeniem próbował, a teraz, rzucony »na prowincyą« pragnąłby dalej dla nauki pracować. Pragnąłby — ale brak poważniejszego zbioru bibliotecznego na miejscu nie pozwala mu na to. Wiadomo, że do prac naukowych potrzeba najczęściej zgromadzenia całych dziesiątek i setek książek. Zakupić ich samemu niepodobna, bo i funduszków brak i nie wszystko już zakupić da się; sprowadzić z bibliotek stołecznych także nie można, gdyż biblioteki te — dla słusznych zresztą powodów — znaczniejszej ilości książek od razu stronom zamiejscowym nie wypożyczają. To też wszelka praca naukowa na prowincyi jest ciężką walką z ustawicznymi, raz wraz piętrzącymi się trudnościami zewnętrznymi — brakiem materiału książkowego. Najwytrwalsi przełamują przeszkody cierpliwością i nieraz znaczną ofiarą materialną, osiągając wytknięty cel daleko większym nakładem czasu i pracy, aniżeli to byłoby możliwem, gdyby materiał ten był im dostępny na miejscu, a i tutaj nieraz wartość pracy naukowej w niejednym względzie ucierpi z powodu, że nie można było literatury wyczerpać w całości; inni — tych oczywiście stosunkowo najwięcej — zrażeni trudnościami, zniechęcają się do pracy i zakładają ręce bezczynnie. Można by przytoczyć liczne przykłady, gdzie ludzie, wyposażeni prawdziwym talentem naukowym, ożywieni szczerą chęcią służenia nauce, rzućni losem »na prowincyą«, zmarnieli w całości dla tego tylko, że się tam oprzeć nie mogli o jakiś poważniejszy zbiór biblioteczny.

Brak takich zbiorów oddziaływa tu wszelako szkodliwie w innym jeszcze kierunku i daleko szerszym zakresie. Poza nielicznymi stosunkowo jednostkami, które same dla postępu nauki pracują, znajduje się w każdej takiej miejscowości stosunkowo znaczny zastęp inteligencyi, który pracy takiej nie podejmuje, ale bądź co bądź często odczuwa potrzebę zapoznania się przynajmniej z ważniejszymi wynikami nauki, przyswojenia sobie jej zdobyczy, teraz zwłaszcza tak licznych i nieraz tyle doniosłych, czy to w ogóle, czy w pewnych szczególnych gałęziach wiedzy, czy przez lekturę rzeczy ściśle naukowych, czy też publikacyj więcej popularnych. Ta szeroka publiczność nie może znaleźć zaspokojenia swych potrzeb, jeżeli nie dostaje biblioteki publicznej na miejscu. W najlepszym razie ten lub ów sprowadzi książki

własnym kosztem; ale i tu znowu, z istoty rzeczy, musi się ograniczyć do nabytków nieznacznych, a częstokroć nie najlepszych i najważniejszych; przeważna większość, cofając się przed wydatkiem, zrzuca się z konieczności poważniejszej strawy umysłowej. Tem też dzieje się, że lektura książkowa na prowincyi ograniczyć się musi w ostatecznym wyniku przeważnie do tych tylko zasobów, jakimi na miejscu rozporządzać można. głównie i przede wszystkim do belletrystyki, dostarczanej przez »czytelnie« i »wypożyczalnie«, która, gdyby ją nawet ograniczyć do samych tylko utworów wyborowych, daleką jest od zaspokojenia wszystkich potrzeb umysłu ludzkiego; w tej zaś formie, w jakiej zwykle jest podawana, często w utworach lichych, bez wartości, sprowadza wreszcie w krótkim czasie przesytność i niechęć do książki w ogóle. Brak poważniejszej, łatwo dostępnej strawy umysłowej na miejscu, powoduje zatem w ostatecznym wyniku, nawet w ważniejszych centrach na prowincyi, pewne obniżenie umysłowości, pewien spadek pod względem kulturalnym, częstokroć nawet bez winy jednostek.

Z uwag tych wypływa, jak wielką doniosłość w życiu każdej większej miejscowości przedstawiają odpowiednio urządzone biblioteki publiczne. Są one pod pewnym względem źródłem i ogniskiem cywilizacyjnym, zatem instytucją, której stworzenie stanowi jedną z najistotniejszych potrzeb owych miejscowości, a pośrednio leży także w interesie całego społeczeństwa. Toż gdzieindziej, na Zachodzie, takie prowincjonalne biblioteki publiczne są zjawiskiem dość pospolitem; we Francyi, Szwajcaryi, Niemczech, znajdują się one nie tylko w stolicach państw i krajów, posiadają je liczne miasta departamentowe, kantonalne, obwodowe; nieraz w jednym okręgu znaleźć można kilka miast z bibliotekami publicznymi. Czasem biblioteki owe zawdzięczają początek i utrzymanie szczodrości jakiegoś mecenasa, czasem łoży na nie pieniądze jakieś Towarzystwo uczone, najczęściej jednak utrzymywane są z funduszków publicznych samego okręgu, lub, co wypadek najzwyczajniejszy, z dotacyi miasta. Zrozumienie zadań i obowiązków kulturalnych i łączącego się z tem własnego interesu, jest tu zatem całkiem trafne.

U nas nie doszło dotąd nigdzie do trwałego założenia takich bibliotek¹⁾; prawie że nie poruszono nawet myśli ich założenia. A jednak sprawa jest tyle ważną, że nie można przejść nad nią do porządku dziennego; im rychlej się zaś przystąpi do urzeczywistnienia myśli, tem lepiej dla niej i dla — samego społeczeństwa. Więc skoro dotąd znikąd nie poczyniono kroków, któreby do celu owego racjonalnie zmierzały, i nie zanoszą się na to, żeby je skądinąd podjęto obecnie, Wydział naszego Towarzystwa czuł

¹⁾ Zapis hr Baworowskiego przewiduje możliwość utworzenia biblioteki w Tarnopolu; chwilowe próby utrzymywania takich bibliotek w Stanisławowie i Żółkwi speliły na niczem, dla braku dotacyi i stałego fachowego kierownictwa.

się uprawnionym i zobowiązanym zająć się tą sprawą i w miarę sił i środków, jakimi Towarzystwo rozporządza, wdrożyć akcyą przygotowawczą celem urzeczywistnienia tej myśli. Nie potrzeba chyba ostrzegać, że ta akcyja nie może być od razu podjętą na najszerze rozmiary, i że nie może doprowadzić naraz do stworzenia bibliotek w całym szeregu ważniejszych naszych miast prowincjonalnych. W danych warunkach, chociażby przy największym wysiłku pracy i przy znaczniejszym nakładzie pieniężnym, musi ona zmierzać do osiągnięcia wskazanego celu powoli i stopniowo, zatem przedewszystkiem do stworzenia i utrzymania jednej takiej biblioteki publicznej; potem, zapewne znowu dopiero po upływie dłuższego czasu, będzie można pomyśleć o drugiej i dalszych. Ale już stworzenie chociażby jednej biblioteki będzie rzetelnym i trwałym nabytkiem cywilizacyjnym naszego społeczeństwa. W urzeczywistnieniu zadań, jak niniejsze, które śmiało nazwać można wielkiem, a przeto i trudnem, trzeba mieć przedewszystkiem odwagę, żeby sam cel, na dalszą metę obliczony, postawić sobie przed oczy, i działalność, do jego osiągnięcia zmierzającą, choćby na dłuższe okresy rozłożoną, rozpocząć.

Przytem należy oczywiście zastanowić się nad pytaniem, jakich środków i wkładów urzeczywistnienie tego celu wymagać będzie. Rozpatrzmy więc na tem miejscu pytanie, czego potrzeba, ażeby jedna biblioteka publiczna prowincjonalna mogła być założoną i na stałe utrzymaną.

Potrzeba tu zatem:

1. Pewnego, znaczniejszego od razu substratu w książkach, nie tylko jako jądra i zawiązku biblioteki, ale zarazem jako materiału, któryby na pewien czas, zanim ona stopniowo nie urosnie, pozwolił jej, chociażby w skromnej, ale w każdym razie poważnej mierze spełniać przyjęte na się zadania. Sądzymy, że zawiązek taki, obliczony na kilkanaście do dwudziestu tysięcy tomów, mogłby na początek wystarczyć.

2. Potrzeba stosownego budynku na umieszczenie biblioteki, tudzież odpowiedniego urządzenia tegoż gmachu dla celów bibliotecznych.

3. Po instalacyi biblioteki samej potrzeba corocznego stałego wkładu na utrzymanie i zarząd gmachu, na personal urzędniczy, służbę biblioteczną, wreszcie też stałej dotacyi na zakupno i oprawę książek.

Rozpatrzmy przedewszystkiem dwa ostatnie punkta.

Gmach biblioteczny należałoby albo zbudować osobno, albo też możnaby bibliotekę pomieścić w jakimś istniejącym już lokalu publicznym, któryby się do tego celu nadał. W pierwszym wypadku, ograniczając się nawet do budowli stosunkowo skromnej i na niezbyt wielki księgozbiór obliczonej, trzeba by przeznaczyć na to sumę co najmniej 80.000—100.000 kor., licząc tu już także koszt samego urządzenia bibliotecznego; nie potrzeba dodawać, że zarówno sama isłota rzeczy, a bardziej jeszcze znane niedostatki policyi ogniowej w naszych miastach prowincjonalnych wymagałyby, ażeby kon-

strukcya budynku dawała zupełne bezpieczeństwo ogniowe dla złożonych tamże zbiorów. Z tego ostatniego powodu także i w drugim wypadku, t. j. w razie ustąpienia przez zarząd miasta gotowego budynku na cele biblioteczne, musiałaby tu być przeprowadzoną nie tylko zwykła adaptacja, ale i stosowna rekonstrukcya dla zabezpieczenia przed niebezpieczeństwem pożaru, i dla tego wydatek na ten cel przeznaczony, z doliczeniem wydatku na samo urządzenie biblioteki, musiałby conajmniej wynieść 20.000—30.000 kor.

Na czele biblioteki, jako jej zarządcę, należałoby koniecznie postawić człowieka, odpowiednio do tego uzdolnionego, a więc takiego, który odbył już praktykę biblioteczną (n. p. w którejś a bibliotek stołecznych) i sam poświęca się uprawie jakiejś gałęzi nauki. Jeden i drugi warunek musiałby się tu schodzić; sama praktyka biblioteczna nie wystarczyłaby jeszcze: nie ma większego nieszczęścia dla biblioteki, jak kiedy na jej czele stanie człowiek, który sam nauki nie kocha. zrozumienia dla jej potrzeb nie ma, sam dla niej nie pracuje. Przytem należałoby dążyć do tego, ażeby los jego związać o ile możności na stałe z losem powierzonej mu instytucyi, żeby urzędu swego nie uważał z konieczności tylko za chwilowe zajęcie; tylko w tym razie ma się pewniejsze rękojmię prawdziwie sumiennego pełnienia obowiązków i szczerego zajęcia się dobrem biblioteki. Odpowiednio do tych wymogów nie należałoby tedy zbyt oszczędzać na rocznej płacy bibliotekarza; i gdyby tu nawet można zacząć od sum stosunkowo niższych, np. 2000—2400 kor., należałoby mu zapewnić, w miarę lat służby, stosowne dalsze dodatki, skutkiem których płaca mogłaby być podniesioną mniej więcej do 5000 kor., a może nawet i wyżej.

Ażeby się trzymać granic możliwie skromnych i ograniczyć cały stały personal biblioteczny do tego jednego urzędnika, trzeba by mu przecież koniecznie (na wzór bibliotek stołecznych) dodać do pomocy jednego lub dwu prowizorycznych pomocników o wynagrodzeniu rocznem około 600 kor., co pociągnęłoby za sobą dalszy wydatek 600—1200 kor.; do czego dodać jeszcze należy roczną płacę woźnego bibliotecznego (który zarazem mógłby być dozorcą gmachu) 600—800 kor.

Gdyby przy stawianiu biblioteki zbudowano zarazem mieszkania dla niektórych wymienionych tu funkcyonaryuszów, możnaby wartość mieszkania odliczyć w stosunkowej części od rzeczonych płac, w wysokości mniej więcej 20%; w tym wypadku płaca bibliotekarza wynosiłaby 1600—4000 kor., płaca woźnego 500—650 kor.

Co do rocznej dotacyi na zakupno i oprawę książek, nie możnaby chyba oznaczyć jej niżej 2000—3000 kor.

Samo utrzymanie budynku, wraz z opałem i oświetleniem, kosztowałoby rocznie zapewne około 1000 kor.

Na ogół zatem biorąc, przy najskromniejszych obliczeniach, samo założenie biblioteki wymagałoby jednorazowego wydatku około 80.000—100.000 kor. lub 20 000—30.000 kor., a dalsze jej utrzymanie stałej rocznej dotacyi około 6.200—11.000 lub 5.800—

9.670 kor. Sumy na pozór dość wysokie, w rzeczywistości jednak znikająco małe, w stosunku do olbrzymich korzyści, jakie biblioteka taka przynieść może i musi.

Towarzystwo nasze, samo dopiero kilka lat istnienia za sobą liczące, rozporządzające funduszami stosunkowo skromnymi, nie może obecnie myśleć o pokryciu chociażby części rzeczonych wydatków, a i w przyszłości, przynajmniej najbliższej, mimo spodziewanego dalszego rozwoju, nie byłoby przecież w stanie przyjąć ciężaru tego w całości na siebie. Kiedy sama myśl dojrzeje do urzeczywistnienia, pokryje ono część wydatków, w miarę możliwości, i podejmie się stałego zasilania funduszu bibliotecznego pewną roczną dotacją, do wysokości dochodów swoich zastosowaną. Mimo to wychodzi ono z zapatrywania, iż myśl ta nie jest niemożliwą do przeprowadzenia, i że przy dobrej woli i współdziałaniu interesowanych czynników stosunkowo łatwo i rychło dałoby się urzeczywistnić. W pierwszym rządzie powołane są do poparcia Towarzystwa w tej mierze same zarządy miast prowincjonalnych, gdyż o ich dobro przedewszystkiem tu chodzi; niewątpliwie też ze strony Reprezentacji krajowej i Rządu, obowiązanych do popierania kulturalnych zadań kraju, znajdzie się w swoim czasie poparcie materyalne, zapewne na samo urządzenie biblioteki jednorazowo wydatniejsze, a w dalszym ciągu, jeśli nawet mniejsze, to stałe. Może też znajdą się życzliwe dla myśli samej, bogatsze jednostki, zwłaszcza takie, które z daną miejscowością silniejsze łączą węzły, które na cel ten nie poskąpią grosza. Takie łączne poparcie umożliwi Towarzystwu stworzenie instytucji, pod każdym względem doniosłej i ważnej. Gdyby zaś, wbrew oczekiwaniu, obliczenia te zawieść miały albo w całości, albo w przeważnej części, rzecz sama nie byłaby przecież jeszcze straconą, tylko urzeczywistnienie jej musiałoby się znacznie przewlec, aż do czasu, dopokąd samo Towarzystwo, przez coroczne odkładanie pewnych sum, w szeregu lat nie złożyłoby funduszu, potrzebnego na założenie biblioteki, a roczne jego dochody w kapitale obrotowym nie urosłyby do tego stopnia, żeby bez uszczerbku dla innych swoich zadań mogło się podjąć całego ciężaru utrzymania biblioteki.

Kiedy do samego założenia instytucji przyjdzie, znajdzie się też stosowna chwila do określenia całego kompleksu pytań administracyjno-prawnych, biblioteki dotyczących, więc stosunku jej do Towarzystwa, zarządu administracyjnego i kontroli nad nim, prawa nominacji urzędników i funkcyonaryuszów bibliecznych i t. p. Już tutaj jednak zaznaczyć należy, że conajmniej cała strona naukowa w działalności biblioteki będzie musiała być poddana pod stałe kierownictwo i kontrolę Towarzystwa, ażeby przez ingerencją innych, mniej fachowych czynników, nie doznała wypaczenia.

Tymczasem zaś, zanim jeszcze ustalone i zapewnione będą potrzebne środki finansowe, nastrocza się już teraz sposobność zapoczątkowania akcji, prowadzącej do wskazanego celu. Jest nią gromadzenie materyału książkowego, w ogóle bibliotecznego, jako zawiązku przyszłej biblioteki, który już

przy samem jej założeniu, jak zaznaczono poprzednio, musi być znaczniejszym. Z samej istoty rzeczy wynika, że to pierwszy wstępny krok, który tu uczynić należy. Towarzystwo nasze postanowiło tedy wziąć inicjatywę w tej sprawie, ażeby w stosownej chwili, kiedy się stosunki złożą pomyślnie, rozporządzać gotowym substratem do założenia biblioteki, ażeby — dodajmy wyraźnie — chwilię tę przyspieszyć.

W tej myśli odwołuje się Towarzystwo do poczucia obywatelskiego wszystkich, do poparcia całego społeczeństwa, upraszając o nadsyłanie na swe ręce darów w książkach i innych przedmiotach bibliotecznych. Na to poparcie liczy ono z tem większą ufnością, że ofiarność w tym kierunku nie przynosi zazwyczaj żadnego uszczerbku materialnego. I nie ma prawie nikogo, kto by nam tu z pomocą poproszyć nie mógł. Więc najpierw instytucye i władze publiczne, przysyłając nam swe publikacye urzędowe; instytucye i towarzystwa naukowe, udzielając nam wydawnictw, przez siebie ogłaszanych; podobnież redakcye czasopism i dzienników, przysyłając nam swoje pisma. Niemniej też upraszamy o poparcie ze strony księgarzy i wydawców, jako też autorów, przez nadsyłanie książek, w nakładzie swoim ogłoszonych. Wreszcie udajemy się z prośbą do wszystkich o datki w książkach, i z tej strony właśnie spodziewamy się poparcia najwydatniejszego. Niema dziś chyba człowieka inteligentnego, w którego posiadaniu nie znachodziłaby się znaczniejsza ilość książek. Nawet ci, którzy sami tworzą z nich biblioteki prywatne, wydzielają z nich od czasu do czasu pewne zgoła już niepotrzebne druki, które bezużytecznie leżą porzucone w kątach lub skrzyniach, albo też przechodzą w ręce antykwarzów za cenę tak nie stosunkowo niską, że sprzedaż da się tu usprawiedliwić chyba tylko chęcią pozbycia się niepotrzebnego, zawadzającego balastu książkowego. Wielu innych, choć chętnie książki kupują i czytają, nie przywiązuje znowu wagi do zbierania bibliotek prywatnych; książki przeczytane leżą tu znowu bezużytecznie albo niszczeją. Cóż mówić o tych książkach, które nieraz w spadku otrzymane, nie przedstawiają żadnego interesu dla dzisiejszych posiadaczy, i czasem nietknięte, zapomniane, całymi dziesiątkami i setkami lat, walają się po strychach i piwnicach, zdane na pastwę moli i zbutwienia? Antykwarz, jeśli je kupi, to znowu chyba prawie za darmo, choć nieraz są między niemi rzeczy ważne i cenne; to też najczęściej niesprzedane ulegają zupełnemu zniszczeniu. Darowane na rzecz bibliotek mogą one nieraz stanowić bardzo cenny dla nich nabytek.

Tak więc ze wszystkich stron, przy odrobinie pamięci i dobrej woli, możliwem jest poparcie wytkniętego przez nas celu, a przez to także stosunkowo rychłe zbliżenie się do jego urzeczywistnienia. Jeślibyśmy, jak się spodziewać należy, doznali tego poparcia od wszystkich poprzednio wymienionych instytucyj i osób, materyał książkowy, zebrany na założenie bibliotek, mógłby nawet pod wielu

względami przedstawiać zaokrągloną całość; o ile bowiem dary jednych zaopatrzyłyby zbiór w utwory nowsze i najnowsze, o tyle w darach innych znalazłoby się mogły cenne uzupełnienia literatury dawniejszej. I nie ma rodzaju książki czy publikacji, któraby się do tego zbioru nie przydała: czy publikacje zbiorowe, czy encyklopedye, czy słowniki, zbiory praw lub wykazy statystyczne, roczniki pism czasowych czy dzienników, książki ściśle naukowe lub popularne, podręczniki systematyczne lub monografie, utwory belletrystyczne jakiegokolwiek treści, podręczniki szkolne dawniejsze i nowsze, książki dla młodzieży, sprawozdania z działalności rozmaitych instytucyj, broszury jakiegokolwiek treści. nawet pisma ulotne i t. p., wszystko to, ogłoszone zresztą w jakimkolwiek języku, jest pożądanym nabytkiem każdej biblioteki publicznej i znajdzie w niej stosowne dla siebie miejsce. Że zaś, licząc na dalszą metę, mamy na celu założenie większej ilości bibliotek, więc o ile to jest rzeczą możliwą, dary większej ilości egzemplarzy tego samego dzieła (6—8) byłyby nam ze wszech miar pożądane.

Obok druków przyjmować też będziemy z wdzięcznością, przeznaczając je dla tego samego celu, dary w innych przedmiotach, gromadzonych zazwyczaj w bibliotekach, jak: atlasy i mapy geograficzne, rękopisy, dokumenty, stare pieczęcie, monety, medale, sztychy i t. p.

Wszelkie przedmioty, nadsyłane dla naszego zbioru, będą inwentaryzowane; wiadomość o otrzymanych darach podawać będziemy corocznie w Sprawozdaniach Towarzystwa, o ile to zaś będzie możliwem, także w krótszych odstępach czasu za pośrednictwem dzienników.

Co do samego użytkowania zgromadzonych zbiorów, zamierzamy w zasadzie przekazać wszystko, co się zbierze aż do założenia pierwszej biblioteki, tejeż właśnie bibliotece, zachowując oczywiście dublety, tryplety i t. p. dla bibliotek, później powstać mających. Tylko w tym wypadku, gdyby skutkiem trudności finansowych założenie biblioteki bardziej się odwlokło, a tymczasem zbiory tak znacznie urosły, iż mogłyby starczyć na pierwsze wyposażenie dwu lub więcej bibliotek, zastrzegamy sobie możność rozdziału zebranego materiału. Przed oddaniem mamy też zamiar pewną, jak przypuszczać można, nieznaczną ilość książek spożytkować w inny sposób. Jest mianowicie rzeczą możliwą, że w szeregu nadsyłanych darów znajdują się rzadkości bibliograficzne, których nie posiadają nawet wielkie nasze biblioteki stołeczne. Otóż uznając całą ważność i doniosłość bibliotek prowincjonalnych, nie możemy przecież tać sobie, że do znaczenia wielkich, wyczerpujących zbiorów całej literatury dojść nie mogą, i że do celu tego zmierzać przedewszystkiem powinny biblioteki największe, stołeczne. Wspomniane druki zamierzamy tedy przekazać jednej z tych ostatnich bibliotek, wybierając tu mianowicie Bibliotekę im. Ossolińskich we Lwowie. Pozostawiamy wszelako osobom,

